aliste olude mittetundmist kasu-
elt lihtsalt suuri summasid oma
ettis.
wõeti Hirsh Koslowski petmise
le. Rahukohtunik leidis Kos-
olewat ja mõistis tema 3 kuuks
ega ei jäänud Koslowski rahule
katsioonikaebtuse rahukogule, kus
rutusel oli. Rahukogu otsustas
otsuse kinnitada.

**okel sügisene laulu-
ooaeg alganud.**

keda suwel palju nähagi ei
d septembri algul jälle suurte
ldudele ja elamute lähedusse,
kohast teise helilerikka siirista-
saatel. Tänawu on nende lõbu-
nädalapäewad kuulda ja hari-
nende sügisene lauluhooaeg ol-
gani. Talw.

ttaw toimetaja T. Tomp.
Kirjastusühisus „Waba Maa."

vitajate Keshühisus
empakkumisel teha —
õlda plankaeda
5. läbimõõt 7" postidel, 1"
ttewõtja materjalidega.
id annab ja pakkumisi wõtab
wal kuni 10. okt. s. a. E. T. K.
Lalal tän. 39/41, telef. Eteka 19.

aspool Tallinnat
n da parem
oraan.
na t. nr. 1, k. 13, hra Arens.

autoasjanduse alal,
de asja tunneb,
m. Soowiawaldused elulookirjel-
empelmargiga warustatult saata:
rium, Ehitustehnika osakond, kust
id teateid wõib saada.

sjon.
s. a. kell 10 e. l. müüakse
as korras olew mootorpurjek
wi poolt enampakkumisel ära.
rgt. brutto tonni. Hinnatud

ohtukutse.

ringkonna Rakke jaoskonna rahu-
Sisask'it, kelle praegune elukoht
t oli Mao wallas, Tsiw. kpd. sead.
põhjal, kui kostjat Liisa Sisask'i
Julius Sisask'i — wastu 20.000
andma ja oma elukohta teatama
utse „Riigi Teatajas" awaldamise
sega, et wastasel korral kuse temale
si arutusele tuleb. Ilmumata jää-
e nähtud Tsiw. kpd. sead. §§ 145

septembril 1925. a. nr. T. 277.
it (allkiri). Sekretäri kt. (allkiri).

tehtud kohtuotsus.

oskonna rahukohtunik kuulutab tsiw.
et tema oma awalikul kohtuistun-
a. läbi waadates tsiwili asja John
m Schkolnikoff'i wastu 25.000 marga
. sead. §§ 81, 82, 105, 145, 145¹,
etsustas: kostjalt Chaim Schkolni-
a all „Baltische Korkenfabrik", siise
suks kakstümmend wiis tuhat marka
o arwates 10. detsembrist 1924 a.
olmtuhat kuuskümmend marka kohtu
s on tagaseljane ja eeltäitmisele
dasikaebuse õigusega ühe kuu jooksul.
nbril 1925 a. Tj. akt. nr. 135.
unik: (allkiri). Sekretär: (allkiri).

hukutse.

ingkonna Rakke jaoskonna rahu-
d. Jaani p. Tsube (Schube, ka
uk. teadmata, endine oli Weinjärwe
v. kpd. sead. §§ 53¹, 293, 295 ja
jat Johannes Gustalu nõudmise
ube, ka Sube) — wastu 5.000 mk.
na ja oma praegust elukohta
ksul, selle kutse „Riigi Teatajas"
arwates, holatusega, et wastasel
teantuks loetakse ja asi arutusele

e tagajärjed on ette nähtud Tsiw.
rgmises.
29. sept. 1925 a. nr. T. 247.
e jsk. rahukohtunik (allkiri).
Sekretäri kt. (allkiri).

Toimetus
Pikk tän. nr. 58, Tallinnas.
Kõnetunnid kella 10—12 ja 5—7
Peatoimetaja telefon nr. 82
Päewauudiste osakond nr. 3-09
Toimetusel üldine „ 23-75
Telefonid erakorteritest:
Peatoimetajad 7-52 ja 19-70.
Wastutawal toimetajal „ 6-64
Päewauudiste osak. toim. „ 13-81
Arijuhil „ 4-61

WABA MAA

Ilmub hommikuti.
Peatoimetajad Ado Anderkopp ja Ed. Laaman.

Üksi number 3 marka.
Tellimise hind:
1 kuu postiga 120 m., postita 100.—
2 „ „ 240 „ „ 200.—
3 „ „ 360 „ „ 250.—
6 „ „ 550 „ „ 475.—
Wäljamaale 300 mrk. kuus.
Aadressi muutmine 25 mrk.
Tellimisi wõtawad wastu Eestis üle posti kontorid ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Kontor Harju tän. nr. 34. Awatud kella 8—5. Telefon 3-40
Arijuhatus ja arwepidamine Pikk tän. nr. 54/56. Tel. 3-53
Arijuhi tõnetunnid kella 10—12 e. l.
Tellimiste ja lehtede äramaatmise asjus pöörata — telefon 22-11

Hinnata laasanu:
Pildiga nädalleht „Esmaspäew" — iga esmaspäew.
Tarwitamata jäänud käsikirju ilma sellekohase soowita alal ei hoita.
Aadress kirjadele ja rahasaadetistele: „Waba Maa" Tallinnas.

Kuulutuste-hinnad: kuulutuste külgedel 5 marka mm. ühel weerul, lehe eesotsas 10 mrk., tekstis: kuulutustekirjadega 12 m. ja tekstikirjaga 15 mrk. mill. Kohaotsimised — poole hinnaga.
Kuulutused ära anda kella 3-ni ilmumise eelpäewal.

Nr. 228 (2037) Reedel, 2. oktoobril 1925 a. 8. aastakäik.

EEKS rahaministeeriumi wälja tõstmas.

Riigikohus kohtupalati otsuse tagasi saatnud.

(Traaditeel meie kirjasaatjalt.)

Tartus, 1. okt. Kui Eesti esimene kinnitusselts Tallinnas Laia ja Nunne tän. nurgal Aadeli klubilt maja omandas, oli see juba warem rahaministeeriumile wälja üüritud wiieks aastaks, kuni käesolewa aasta augustikuuni. Maija asusid aktsiisi walitsus, põllupank ja Eesti Panga osakond, kuna 2 elukorteris ministeeriumi ametnikud sees. Kogu suure maja aastaüüriks oli 200.000 marka.

Möödunud aasta augustiks makseti E. E. K. S.-ile 200.000 marga asemel aga ainult 150.000 marka, seletades, et 50.000 marka on tempelmaksu tasumiseks maha wõetud.

Peale selle wahetusid elanikud üürikorteris ilma üürilepingut uuendamata majaomanikuga.

E. E. K. S. sellega ei lepinud ja ära oodates üüriseaduses ettenähtud 6 nädala asemel 2 kuud, palus ta rahukohut üürilepingu rikutuks tunnistada, seda tühistada ja üürilisi oma majast wälja mõista.

Rahukogu tegigi otsuse E. E. K. S-ile soowitud suunas ja tühistas üürilepingu rahaministeeriumiga.

Samale seisukohale asus ka kohtupalat rahaministeeriumi edasikaebtuse peale ja kinnitas rahukogu otsuse.

Rahaministeeriumi esitaja wiis protsessi riigikohtusse, kus see tsiwiilosakonnas 17. skp. harutusele tuli. Otsus kuulutati wälja täna.

Riigikohus otsustas asja saata uuekordseks otsustamiseks kohtupalatile teises koosseisus.

Eeluurimise wangimajale kallaletungimine

Funk'i warjajad kohtus.

5. nowembril l. a. kell 0.25 telegrafeeriti eeluurimise wangimajast kriminaalpolitseile, et Suur-Brookusmägi nr. 2 maja hoowi kohalt on kuulda kahtlast koppimist, nagu tehtaks katset wangimajasse sisse murda. Koha peale wälja saadetud kriminaalpolitsei ametnikkude poolt wõeti tähendatud maja hoowi peal asuwas punkuuris, mille seintest üks eeluurimise wangimaja kiwimüür on, kaks isikut kinni, kes seletasid, et niemad tõesti wangimaja müüri on lõhkunud. Tabamisel awasid need isikud kriminaalpolitsei ametnikkude peale laskmise kaasasolewatest rewolwritest.

Tabatud isikute kindlakstegemisel selgus, et need olid wangist ärakaranud juunitööline Eduard Funk ja kommunistlik tegelane Jaan Winter.

Mõlemad mõisteti sõjawäljakohtu poolt surma ja otsus nende kohta on täide wiidud. Funk on ülekuulamisel enne mahalaskmist üles tunnistanud, kes temale warjajaks ja ka kaasaaitajaks wangimaja sissemurdmise katsel on olnud. Kui Funk weel eeluurimise wangimajas wiibis karistuse ärakandmisel, saanud temale poliitiliste wangide poolt Riigikogu kommunistide rühmast ettepanek tehtud wälistööde juures ära põgeneda ja neid wangimaja seina läbimurdmise teel päästa. 11. augustil 1924. a. läks temal põgenemine wälistööde juurest korda. Peale põgenemist olla teda peaasjalikult August Kalberg üheft korterist teise wiinud. Wiimane olnud wäljaspool kommunistidel korraldajaks, toetanud Funki rahaliselt ja muretsenud ka müürilõhkumise riistad ja rewolwri. Nii läinud tema, Funk, wahi alt ära jookstes Waarmannide juure, kust üks Alma Waarmanni õdedest, kelles Funk ettenäitamisel. Leida Waarmanni ära tundis, teda Jenny Tenno juure wiinud, ametiühisuste tarwitajateühisuse kauplusse, S. Tartu maanteel, kus Jenny Tenno teenistuses oli. Seal, poe tagaruumis, annud Tenno temale wangikuue asemele uue. Wangikuub jäänud Tenno juure. Sealt wiidud teda Katusepapi tänawale, Raekonide korterisse. Seal elanud kaks Raeksoni tütart, kes käinud kommunistlikus spordiseltsis ja olnud ka seotud 3. augusti asjaga. Raeksonide juures tema peatanud kaks päewa, kuni temale järele tulnud Tomp'i kodanline naine Sipelkin, kes kindlasti teadis, et tema, Funk, selleks wangist on ära põgenenud, et politiilisi wange päästa. Seda teadnud ka Jenny Tenno, kes põrandaalustega ühenduses seisnud, nende wahel sidet pidanud, ning instruktsioone, lendlehti ja kirjasid ehasi kannud. Sipelkin annud Funki „Estoonia" juures August Kalbergile üle.

Mõnda elanud Funk kuni tabamiseni tunnud kommunistlikkude tegelaste juures warjul. Sel ajal oli ta käinud kokkusaamistel ja läbirääkimistel Anwelti ja Rästasega, kes temale poliitiliste wangide wabastamise eest 75.000 marka lubamid.

Asi Funki warjajate kohta oli arutusel selle aasta algul ning kõik kaebealused, nende seas ka Sipelkin ja Jenny Tenno, mõisteti sunnitööle.

Tenno ja Sipelkini woliniku wann. adw. abi J. Eeriku kassatsioonikaebtuse põhjal tühistati otsus mõlemate kohta ja anti uuele arutamisele.

Asi tuli teist korda arutusele eile. Ülekuulatud tunnistajad on kõik endised ja nende seletused asjaõse midagi uut ei too.

Asja arutamisel ei leia andmed Jenny Tenno wastu tõestust ja kohus möistis ta õigeks. Amanda Sipelkini kohta sai aga warjamine tõestatud ja temale määrati karistuseks 4 a. sunnitööd. Jenny Tenno on juba waremalt osawõtmise pärast salaorganisatsioonist kohtu all olnud, kuid ikka on ta õigeks möistetud. Nähtawasti ajab ta oma asju, nagu möni juudisoost äritegelane, kellele wõimude hammas kuidagi külge hakata ei saa.

Koorem piiritust Lehtses tabatud.

28. septembril sai Lehtse politsei raioonilem teateid, et Lehtse alewikus keegi isik salapiiritust müüa pakkunud ja et piirituse müüjad piirituse koormaga Lehtse wallas Linka talus Jakob Maalti juures warjul on. Maalti juures pandi läbiotsimine toime ja sealt leiti 4 kümneliitrilist plekknõu ja 2 pudelit piiritusega. Samal ajal wiibis seal ka keegi wõõras Arnold Wendeli nimeline isik, kuna 2 isikut piirituse koormaga enne raioonilema kohalejõudmist ära olid sõitnud. Ettewõetud tagaajamisel tabati Ambla wallas taluperemees Bötcheri juures Johannes Akerdon ühes piirituse koormaga. Wankril oli 11 kümneliitrilist piirituse täidetud nõu, kuna kaheteistkümnes tühjaks oli jooksnud.

Wahepeal läks teisel raioonilemal korda ka kolmandat salapiirituse wedajat Eduard Sanströmi tabada. Kõik kolm wõeti wahi alla.

Tulekahju Petserimaal.

28. septembri õhtul põles maha Petserimaal Senno wallas Kopanitsa külas Iwan Filatowi päralt olew kiwist rehi ja puime rehealune. Tulde jäi 5 koormat petsmata rukist, 2 koormat otri, 2 koormat wikke ja 2 koormat herneid. Üldine kahju 150.000 marga ümber. Rehi ja wili oli tule wastu kinnitamata. Tuli algas ettewaatamatusest. Tule kustutamise juures said kergemaid haawu omanik ja tema tütar Tatjana.

Ameerika linakaswataja Riias.

Riiga jõudis Ameerika linaistanduste omanik William Day, et tutwuneda Läti lina ümbertöötamise wiisiga. Senini on Ameerika linadest ärakajutanud ainult seemned. William Day kawatseb edaspidi oma istandustes ka lina kiude ära kajutada, ning selle teostamiseks kawatseb ta palgata oma ettewõttesse Ameerikas elawaid Läti põllutöölisi ja linaasjanduse tundjaid. Day on tuntud Balti riikide jõbra prof. Simpsoni jugulane.

Täna
„Rekord'is".
Passepartout: nr. 5.

„Sala käsk"
„Mandõwrid Otepää!" Jookseb Tallinn. ainult „Rekord'is"
Edmund Lowe ja Georg o'Brien'iga peaosades. Ülipõnew sündmustik ohwitseride ringkonnas. Tegewuses Ameerika lahingulaewastik.
Lisapalana: „FOX-KOMUDIA" 2 waatuses.

Poolekuu palk ametnikkudele 5. okt.

Walitsusele ettepanek tehtud.

Peale kefknädalast wabariigi walitsuse arwamist ning neljapäewal riigi käesolewa aasta tulude ja kuludega tutwunemist, esitas rahaminister L. Sepp wabariigi walitsusele ettepaneku, et riigiteenijatele 5. oktoobril maksetakse wälja poolekuu lisapalk, mis eelarwe järele maksmisele tuleks jõuluks. Lisapalk maksetakse ilma perekonna abirahata. Peale selle on tehtud ettepanek esitada Riigikogule wastuwõtmiseks seaduseelnõu detsembrikuus riigiteenijatele nue lisatasu maksmise kohta poolekuu palga ja ühe kuu perekonna abiraha suuruses. Walitsus loodab nii palju raha kokku hoida, kui mitte muidu, siis sügisel lisaeelarwe kärpimise teel.

Walitsuse otsuse tegemine neis küsimustes on reedesel koosolekul.

Kui aga Riigikogu walitsuse eelnõu tagasi lükkaks, peawad riigiteenijad jõuluks ilma lisatasuta jääma.

Ameerikalik pettus.

Müümata ja nägemata hobuse eest raha wõetud.

Teisipäewal peale lõunat helistab keegi isik telefoni teel wõõrastemaja „Europaasse" ja palub kõneleda Olga Antonownaga. Olga Antonowna on sama wõõrastemaja restoraanis einelaua teenija. Tundmata isik kõneleb: — „Teie peremees hr. Tihonow ostis minult 50.000 mk. eest hobuse, maksis 30.000 mk. ära ja ütles, et Teilt ülejäänud summa, 20.000 mk. kätte saan."

Restoraani teenija ei teadnud midagi peremehe hobuseostmisest, küll oli tal teada, et peremehel, Tihonowil, hobused olemas ja hiipodroomil jooksewad.

Kui kord juba asi nii, siis ei wõinud teenija kõnelejale wastu rääkida ja jäi nõusse, et wõõras isik, hobusemüüja, raha järele tuleb, nagu ka seda lubanud teha.

Minutit wiis peale kõnet ongi wõõras isik restoraanis. Pöörab Olga Antonowna poole, esitab end, et tema sama isik, kes telefoniga kõnelenud ja palub raha. Teenija otsib kassast wiimased pennid kokku, kuid 20.000 marka kuidagi ei leia. Kassas on ainult 4.800 mk.

Teenija räägib sellest ka tundmata isikule. See on nõus wastu wõtma 4.800 mk. raha, lubades hiljem saadaolewa summa järele tulla. Mees saab raha kätte ja annab sellest 100 mk. preilile: — ostke selle eest omale shokolaadi...

Umbes pool tundi hiljem ilmub restoraani omanik Tihonow. Preili pöörab kohe peremehe poole: — „soowin õnne, olete uue hobuse ostnud..." Peremees jahmatab. Ta ei saa aru, mida räägitakse ja mil puhul õnne soowitakse. Tekib arusaamatus. Teenija on kindel, et peremees hobuse ostnud ja on arwamisel, — wast ei taha peremees sellest wälja teha ning puikleb wastu.

Jälle kinnitab teenija, et peremehel ikkagi hobune ostetud. Peremees näeb, et teenijal tõsi taga, kinnitab siis muesti, et ta hobust ostnud pole.

Müüd seletab teenija, et keegi isik sellest temale telefoni teel teatanud ja ta müüjale 4.800 mk. raha annud. Pettus tuleb awalikuks. Peremees pole hobust ostnud, kuid raha, kuigi wähe, wälja wõetud.

Kas Tihonow asjale seadusliku käigu annud, on teadmata, sanuti pole teada, kes kahju kannab.

Inglased ei lase Wene laewu Dardanellidest läbi.

Berliin, 1. oktoobril. Nagu Moskwast teatatakse, seletas Wene Mustamere laewastiku komandant, et ta ei saawat oma teekonda Itaaliasse jatkata, kuna inglased keelduwad teda Dardanellidest läbi laskmast. Nõukogude saadik Londonis olewat käsu saanud wastawa protestiga esineda.

Uppumine Orisaares.

25. septembri hommikul uppus Orisaare sadamas purjepaadi ümbermineku tõttu Johan Timmelmann, kes ühes Johan Wanaseljaga Hiiumaalt Orisaare oli tulnud puunõusid tooma. Alles 4-tunnilise otsimise järele leiti uppunu laip üles, Timmelmann oli 50 aastat wana, kehwapoolne perekonnamees, keda nüüd naine ühes 6 lapsega leinama jäi.

Kommunisti ohwri suurm.

Eile hommikul heitis hinge Tartu ülikooli haawakliinikus rawitsusel olew Peipsi laewastiku diwisjoni 2. j. madrus Iwan Waha.

Teatawasti sai see meriwäelane raskesti haawata kommunist Bebustowi poolt 31. septembril s. a., kelle konwoeerimiseks Waha oli määratud ülemuse poolt.

Iwan Waha, sünd. ainuma pojana 6. juulil 1903. a. ja pärit Saaremaalt Muhu-Sunrest wallast, Wiira külast, kus isa oli wäikse koha pidaja. Teenistusse astus, kui kutsealune merewäkke 8. detsembril 1923. a. ja oleks selle a. lõpul juba teenistusest wallandatud teenistuje aja lõpul, kuid õnnetu juhus tuli enne seda, mis temale saatuslikuks sai.

Waha maamulda sängitamine sünnib Tartus nende päewade jooks jõjawäeliste auawaldustega.

Pirita
Restoraan Peterson.

Teatan austatud publikumile, et 1. oktoobrist s. a. on restoraan minu kätte üle läinud.

Palun minu uut ettewõtet oma külastamisega austada.

Austusega
W. Trawkin.

Alaline autobussi ühendus kuni kella 1/2 11-ni õhtu.

Tähelepanu!
Jgaüks ostab omale mütse ja kübaraid kõige odawamalt
S. Pärnu mnt. 8, mütsikauplusest „ODAW".
Sealsamas ka müügil Kaitsellidu ja sõjawäe wormimütse.

Kööisel ja Kõtsi saapakauplus
Müüriwahe tän. 9 soowitab daamidele:
brokaat kingi, sliidi kingi, lakk kingi.
Schawro ja kroom saapaid, tütarlastele kõrge säärega, poeglastele tugewaid saapaid ja meesterahwastele kõiksugu jalanõusid.

Tööliste majapidamise büdshet.

Hoolekande näituse jaoks korraldatud eriuurimuse puhul.

Leidsin ajaleheſt sõnumi, et riigi statistikakeskbüroo on asunud tööliste majapidamise büdsheti uurimisele, mida kavatsetakse oktoobrikuu jooksul läbi viia. Waatlemisele tuleb 300 leibkonda. Uurimise alla wõetakse perekonnad mitmelt ametialalt, mitmesuguse teenistusega ja perekonna suurusega. Walik sünnib nii, et waatluse alla tulijad igas Tallinna linnajaos laiali oleks. See wõimaldab pilti saada kõigepealt korterioludeſt. Andmeteks peawad inimeſed hulk teateid üles andma, ning terwe oktoobrikuu jooksul kõik päewaſed kulud üles kirjutama.

Rahuldustundega wõtab sõnumi wastu, et kord juba sellele hädatarwilisele uurimistööle on asutud, olgu kiill, et ühe kuu tähelepanekud kaugeltki weel ei wõimalda täpseid üleüldistamisi teha. Kuid algus on tehtud, töö on seda wõrd huwitaw ja tähtis, et teda kindlasti ka pärast hoolekande näitust jätkatakse.

Ühiskond ühtlustab ja korraldab järjeſt rohkem üksiku isiku eluawaldusi ja wahekordi. On sagedasti kartust awaldatud, et moodsa ühiskonna niwelleerumistung üksiku õigustele ja nõudmistele elu wastu hädaohtlikuks saab. See on ekslik waade, seſt et õiglane ühiskonna worm, mis k õ i k i kodanikke silmas peab, üksikule alles wõimaldab areneda ja differentseeruda. Üks moodne Rootsi mõttetark lausub: „sünniwad originaalid, mitte koopiad.“ Iga teadlik inimene elab oma algupäralist elu, mida halwata ei saa ega taha ka kõige äärmiſem sotsialist, wastupidi, tahetakse parema ilmakorra loomisega teed wabaks teha iga üksiku inimwäärilisele elule. Teaduslik uurimine teeb tegemist maſs- ja üksiknähtustega.

Perekond on üks riigi majanduslisteſt põhiüksusteſt. Kristliku sotsiaalteaduse ülesanne on näidata, mil määral perekonna iseloom, igapäewaſed olemasolu tingimiſed, nende muutumine ja iseäralsused tingiwad ühiskonna, kui terwiku loomu. Arwudes on kafsutud ühiskonna täpset peegelpilti anda. Statistilisi andmeid on korjatud kaubanduſe ja tööstuſe, saaduste walmistamiſe ja tarwitamiſe, sisſe- ja wäljaweo, tööstusalade üle, on rahwaſt loetud ja tema koosseisu kindlaks tehtud, perekondade arwu, nende usku jne., jne. Kogu majanduselu uurimiſe juureſt jõuti üksikmajapidamiſe juure. Perekonna, selle ühiskonna rakukeſe, iseäralsus peab muretſema wõtit rahwusriigi mõistmiſeks.

Täie õigusega on kõigepealt waatluſe alla wõetud perekonnad, kelle majanduselule ja waimulaadile omaſed teatawad tiiwiſed, suuremate kihtidele ühiſed, tundemärgid. Tööliste majapidamiſtel on, kõigi indiwiduaalſete kõrwalekaldumiſte peale waatamata, tuhat ühiſt joont, sama töö, sama palk ja selle tõttu ligikaudu sama eluhoid.

Kerge ei ole nende andmete kogumine, seſt et meie inimeſed umbuſklikud on igaühe wastu, kes tema iſiklikku ellu piiüab tungida, kuid meie kodanikud peawad mõttega harjuma, et teadetekogumiſed tarwilikud ja elu parandamiſe eeltingimiſeks. Kuidas toidawad ennaſt meie töölisperekonnad? On hea, kui weidi walgust langeb igapäewaste inimeſte elu kurbmängude peale, milledeſt ilm tuimalt, üksköikſelt, osawõtmatult mööda sammub, seſt et nendeſt aimugi ei ole. Lugemata perekonnaemad murrawad selle üle pead, kuidas selle wähese rahaga, mis toitmiſeks määratud, perekonda toita. Rahwatoitluſe seiſukohalt huwitawad meid eluala lhoiuks tarwilikud kaloriad. Kas kannatab rahwas alatoitluſe all, selle küſimuſe peale ootame wastuſt. Miſsuguſtes korteriteſ elatakſe? Miſsuguſe osa siſſetulekuſt neelab korteriüür? Oleme kuulnud nii mõndagi wäikeſte korterite ja üksikute tubade kõrgeſt üüriſt, kuid ka ſelles küſimuſes tahaks teada kindlaid arwuſid. Kui palju kulub kütte ja walgustuſe peale?

Kui palju lapſi peab juba noores eas prille kandma, kas ei tule see ſagedasti selle arwele panna, et peab õppima ja töötama liig puuduliku walguſe juures? Kuidas, ja miſsuguſeſt summaſt wõimaldatakſe kehakatte ja jalanõude muretſemiſt? Need kõik on hädatarwilikud kulud, kuhu kuulub weel wanade asjade korrashoid ja parandustöö, samuti maksud, kui tõuline maksualune, ka kinnitusmaksud. Teadete korjaja peaks aga eriliſt tähelepanu pöörama weel ühe asjaolu peale: kas on meie tööliſte eelarwetes ka summaſid waimliſte huwide rahuldamiſeks? Inimene, kui ſeltskondline loom, wajab kokkupuutumiſt teiſtega. Loomulik, et iga tööline oleks wähemalt wastawa ametiühiſuſe liige, kuna ju ka teiſed ametalad ühinewad ſeltſidesſe üks teiſega läbikäimiſe, mõtetewahetamiſe ja oma erihuwide kaitſemiſe huwides, näit. arſtid arſtide, adwokaadid adwokaatide ühingutesſe jne. Teadlikul kodanikul ei tohiks puududa poliitiliſed huwid, ta peaks meie oludes olema mingiſuguſe poliitiliſe partei liige? Kas jätkub ſelleks raha? Teaduslikke ſeltſe on meilgi mitu, kas on wõimalik mõneſt oſa wõtta? Kas on wõimalik intellektuaalſete huwide rahuldamiſeks tellida ajalehte ja osta raamatuid? Esteetiliſte huwide rahuldamiſeks peaks pääſema ka teatrisſe, ehk kinno. Wäljamaal teewad töölised pühapäewiti wäljaſõituſid maale, et wärſkes õhus jõudu koguda järgnewa nädala tööks, on see ka meil wõimalik? Ma kardan, et peatükk, mis ſiſaldab andmeid ſelle kohta, mida teeb meie tööline oma waimliſe elu tarwiduſte täitmiſeks, kui üldſe, ſiis wäga wäikſeid arwuſid ſiſaldab.

Ühe kuu andmeteſt on wäga raske õiget pilti ſaada meie tööliſte elufſt-oluſt. Tähelepanekuid peaks aastaid järjekindlalt tegema, wahetpidamata. Tükk kaasaegſet ajalugu peegeldub wastu üksiku perekonna majanduſelu raamides. Pikaajaliſe waatlemiſe juures ſuudaks ka ſelle kohta ſelgusele jõuda, mil määral üldine riigi tolli- ja kaubanduspoliitika mõjutab meie palgatööliſi, kuidas mõjub toiduainete hindade kõikumus eluhoiu peale. Iga mõiſtlik riigipoliitika püüab ſelle eeſt hoolitſeda, et ſee, mis kuulub rahwa alalhoiu raudwara hulka, puudutamata jääks. Kus toidu hulk, rääkimata tema wäärtuſeſt, näljapiirile läheneb, ja ka kõik teiſed elutarwiduſed miinimumini wähendatud, ſeal peab paratamata iga toiduainete kallinemine keſtwa alatoitluſe tõttu haigutele ja degenereerumiſele wiima. Õige riigipoliitika eeldab kõige mitmekülgſemat rahwaelu tundmiſt. Oleme alguſt teinud tööliſte majapidamisbüdſheti uurimiſega, ſelle juures ei tohi üksi peatama jääda, waid peab edaſi minema ja waatluſe alla wõtma kõiki palgaſt elawaid. Meie ametnikud, õpetajad, wäikeſed kaupmeſed, käſitöölised ja teiſed ei ela kaugeltki roofiliſtes tingimiſtes, kuigi need tööliſte tingimiſteſt paremad, kas wõi ſellegipärast, et neid nii kergeſti ei ähwarda tööpuuduſe taud. Riigiteenijat ja õpetajat näit. ei saa nii kergeſti, ilma õige põhjuſe kindlakſtegemata, ametiſt kõrwaldada.

Töölisperekonnad, kelle majapidamine uurimiſe alla wõetakſe, on lubanud kuu jooksul kõiki kuluſid igapäew üles kirjutada. Oleks soowitaw, et kõik, kellel see igames wõimalik o m a h u w i d e s majapidamisraamatuid pidama hakkaks. Kes seda aastate jooksul teinud, ei saa seda teiſtele küllalt soojalt soowitada. Kirjaoskajale see raskuſi ei tee, iga õhtu kõik üles kirjutada, mis wälja antud.

Mulle on ſagedasti wastatud, kui raamatupidamiſeſt juttu on olnud, mis kaſu ſelleſt on; kui mul raha on, ſiis annan teda wälja, kui teda ei ole, oskan ka ilma läbi ſaada. See waade ei ole põhjendatud. Kui riik kui majanduskſus nii talitaks, ſiis oleks igaühel kohe ſelge, et ſee lubamata, kui aga perekonna majanduselu tahetakſe ſiiſtematiſeerida, ſiis peetakſe seda ülelüigſeks. Muidugi on ſee ainult ſeal wõimalik, kus iga kuu teataw kindel ſumma majapidamiskuludeks olemas. Mõtlejal inimeſel on raske tööd teha, ilma et ta oma töö wilja näeks. Iſeäranis haritud naiſt, kellel mitmekeſiſed huwid, ei rahulda majapidamine ſagedasti ſuguki. Pööre ſünnib temas alles ſiis, kui ta majapidamiſtööd mitte enam tülikaks, otſtarbetuks ei pea, mingiſuguſeks alawäärtuſliſeks tööks. Ei, majapidamine on juurel määral waimline töö, kui temaſſe ſüweneda. Raamatupidamiſe abil on wõimalik ülewaadet ſaada terwe perekonna elu kohta teatawa aja jooksul, ütleme kuu jooksul. Raamatupidamine on meie tegewuſe kindlam ja waljum arwuſtaja. Õpime wahet tegema tähtſa ja mittetähtſa wahel. Õpime õigeſti jaotama, õpime piinlikult ära kaſutama toiduaineid, riideid jne. Meie töö ja waewa kõlbliſeks taſuks on äratundmine, et meie tõttu perekond antud ſummaga paremini ära on elanud ja rohkem oma tarwiduſteſt on täita ſaanud kui ſiis, kui meie ſihita ja plaanita oleks oma oſtuſid teinud. Muidugi, päris ratſionaalſeks waene inimene oma majapidamiſt ſiſſe ſeada ei jõua, kuna puudub raha tagawarade muretſemiſeks õigel ajal, peab päewaſt päewa elama ja turul ja kauplustes ſiſse oſtma mitte ſoodſal konjunktuuril. Palju ſaab aga ſiiski ära teha, kui teadlikult talitada. Naiſõiguslaſed on ammu nõudnud, et majaema tööd tuleb kutſetööks tunnistada ja teda wääriliſelt hinnata. Raamatupidamine wõib meile kujuneda kutſetunnistuſeks, mis meid lubab aſtuda täisõiguslaſtena teiſte töötegijate hulka.

Seda muuſeas. Soowiks edu alustatud töölismajapidamiſe uurimiſtele. Tuntud Saksa ſotſiaalpoliitik dr. Fleſch ütles, kui keegi tõendada püüdis, et tööliſte hädaldamine liialdatud olewat, et neil midagi ſuuremat wiga ei olewat: „Wõõrastuſt peaks äratama mitte aſjaolu, et nad midagi kõrwale panna, kokku hoida ei ſaa, waid ſee, et nad üleüldſe elus on ja ära elawad.“ Ootame huwitusega nende tähtſate andmete korjamiſt ja awaldamiſt.

M. Kurs-Oleſk.

Soowitame! K. Treffner-J. ja E. Kuulberg'id-O. Perli-E. Martinsoni

„ELAWAD ARWUD“

Matemaatika õpperaamat algkoolidele I õppeaasta. Hind 70 m. II õppeaasta. Hind 95 m.

Iga töö, mida huwi ja armastusega tehakse, läheb kergesti ja lõbusasti. Iseäranis on see maksew laste kohta. Matemaatika õpetamisel on seda aga seni kahjuks wähe silmas peetud. **Elawad arwud** püüawad siin tuua põhjalikku parandust. Raamat on rikkalikult kaunistatud lastekohaste ja huwitawate piltidega. Ülesanded esinewad lapsi kaasatõmbawate jutukestena, mille sisu on pärit wastawa wanusega laste waateplirkonnast ja tundelmast. Ülesannete teemid on koduloolise laadiga ja kokkukõlastatud aastaaegadega, mis wõimaldab üldõpetuse printsiibi teostamist. Käsitlemiswiis on täiesti lastekohane. Aine meetodilisel käsitlemisel on silmas peetud paremate wälismaade pedagoogide arwamist. Ka süstemaatilikkuse ja põhjalikkuse mõttes rahuldab raamat kõige waljemaidki nõudmisi. Kõige selle tagajärjel muutub **Elawate arwude** tarwitamisel õpperaamatuna matemaatika õpetamine õpetajaile ja selle õppimine õpilastele ennenägemata kergeks.

K. O. Ü. „Loodus“, Tartus.

PUNASE LAEWAGA
walge-sinine marmoriga
PESUSEEP
ei riku pesu ega käsa. Ladu: Edm. Fromm äris, Tallinn, Walli tän. 8, turu juures.

Tuhande küünla loss.

M. Nicholsoni romaan. 4

20. peatükk.

Kolmikliit.

Larri keeldus minu tubades elamaſt ja wakis omale eraldi ruumi, mille Bates tarwiliſelt korda ſeadis. Ma ei teadnud, mida Bates Larriſt arwas, aga ta wõttis mu sõbra wäga häſti wastu, nagu määramata ajaks jääwa wõõra. Ta näis huwitawat Larrit, kelle pilgud teda tähelepanelikult jälgiſid. Kui me oma ringkäigult mööda lossi Bateſi tuppa astuſime, uuris Larri wäikſel riiulil ſeiſwaid raamatuid weidi rohkem kui juhuſliku pilguga. Seal oli juſt neli kõidet: Shakeſpeare'i „Kõmööbiad,“ „Haldjate kuninganna“; Sterne'i „Sentimentaalne teekond“ ja Yeats'i „Jõkete maa.“

„Weider iſik, Larri. Ainult mu wanaiſa wõis niiſuguſe wälja otſida; ta leidnud ta Vermondis.“

„Minu arwates tuleb tema puhaſtweröd jaoks muutumine loomulikult ſelle ſüüks lugeda,“ tähendas Larri kiiſaſt raudwoodiſt padja alt iſht Dublini „Wabakodaniku ajakirja“ numbrit wõttes.

„See on küll natuke imelik,“ sõnaſin ma. „Aga kui ſa ta padja alt kas wõi mõne juudi ajalehe wõi Egiptuſe papüüruſe leiaſkid, ei imeſtaks ma põrmugi.“

„Mina ka mitte,“ wastas Larri. „Weam tähla, et ſiin maailmas ei leidu ühtegi teiſt riiulit, kus täpſelt juſt need raamatud oleſkid ja mitte midagi muud. Pane tähele, et igas kõites on kord omaniku kaardike olnud ja et ſee on hoolega wälja kraabitud.“

Wäikſel laual olid ſulg, tint ja weider kulunud mapp.

„Poſt tuleb alati eſiteks tema kätte, eks ole?“ küſis Larri.

„Jah, wiſt küll.“

„Seda ma arwaſingi; ja ma wõiſſin wanduda, et ta kogu oma elujaal Vermondiſt ühtegi kirja ei ole ſaanud.“

Kui Larri alla läks, lonkas Bates raamatukogus ringi, püüdes korda jalule ſeada.

„Bates,“ ütleſin ma; „Te olete küll wäga imelik iſik. Mul on olnud tuhat ja üks arwamiſt Teie üle ſeſt ſaadik, kui ſiia tulin, ja ma ei ſaa Teiſt ſiiski aru.“

Ta pööras ennaſt minu poole, hoides käes üht purustatud kõidet.

„Jah, ſir. Peaaegu ſama lugu oli ka Teie õndſa wanaiſaga. Ta ütles alati, mina olewat talle mõiſtatuſeks.“

Larri, teadis end mehe ſeljataga julge olewat, ei katſumudki naeratuſt warjata.

„Ma tahaksin tänada Teid Teie kangelaslikkude püüete eeſt kaitſta lossi eile ööſel. Te talitaſite auſaſti, ja ma pean tunniſtama, Bates, et ma ſeda Teiſt ei oodanud. Teil on ſiiski tublidust; mul on ainult kahju, et Teie tegewuſes leidub muſte lehekülgi, mida ei ſuuda lepitada Teie eileõine mehelik tegutwiis. Aga nüüd peame jõudma mingile kokkuleppele.“

„Kuulen, ſir.“

„Mulle on kõige häbematamalt kallale tungitud ſeſt ſaadik, kui ſiia tulin. Te mõiſtate wäga häſti, mida ma mõtlen. Iſ. Glenarm ei tahtnud iialgi, et ma ſiin lossis wagusi iſtuksin ja et mind ära tapetaks wõi paljaks riiſutaks. Ta oli kõige auſameelſem inimene, kes iial elanud, ja mina tahan tema mälestuſeks wõidelda ning kaitſta ta waranduſt nende kelmide eeſt, kes minu wastu sõjajalale on aſunud. Loodan, et Te mulle järgnete.“

„Jah, iſ. Glenarm.“

Ta ſilmitſes mind tähelepanelikult. Ta huuled wäriſeſid, wõib olla nõrkuſeſt, ſeſt ta näis tõesti haige olewat.

„Nüüd pakun ma Teile walida, — kas uſtawalt minu kõrwal ſeiſta ja mu wanaiſa pärandust kaitſta wõi ühineda nende nadikaeltega, keda Arthur Pickering on palganud minu wäljakihutamiſeks. Ma ei mõtle Teid ära oſta, ma ei paku Teile tſentigi ſelle eeſt, et minu juure jääte, aga äraandjat ei taha ma ka majas pidada, ja kui mina wõi mu tingimuſed teile ei meeldi, ſiis minge ära ja nüüd kohe!“

Bates ajas eneſe ruttu ſirgu; ta ſilmad lõid ſäramа ja näole ilmus puna. Ma ei olnud teda kunagi warem näinud nii elawana.

„Iſ. Glenarm, te olete minuga karmilt ümber käinud; oli ſilmapilke, kus te olite wäga ülekohtune —“

„Ülekohtune? Jumal hoidku, kuidas pidin ma ſiis teie arwates teiega talitama? Kas ma ei teadnud, et te Pickeringiga ühenduſes? Ma pole nii rumal kui arwate, ja päraſt teie kahekõnet Pickeringiga kiriku eeskojas ei ſuuda te mind ometi uſkuma panna, et te ſel korral minu huwidele truu olite.“

Ta wõpatas ja waatas mulle ainiti ja hämmaſtuſega otſa. Mul ei olnud ſel ſilmapilgul wähematki kawatſuſt meele tuletada kõneluſt kabeli eeskojas, aga ſee libiſes kogemata mu ſuuſt.

„Arwan, ſir,“ algas ta kogeledes, „ma ſuudan waewalt teid weendada, et ma ſel juhuſel midagi halba ei mõelnud.“

„Muidugi ei ſuuda te ſeda, ja parem on, kui te ſeda ei katſugi. Aga olen walmis jätma kõike ſeda teie minewaõiſe töö taſuks. Nüüd walige: jääge ſiia ja loobuge oma ſalakuulamiſeſt, wõi tehke et kaote Annandaliſt tunni aja jooksul.“

Ta astus sammu minu poole; laud oli meie wahel, ja ta tuli küll üsna ſelle wastu, kuid ſeiſis wabalt, ſirgelt, nii et ta kujus midagi peaaegu ſõdurlikku ja otſustawat wäljenes.

„Jumala eeſt, mina jään t e i e juure, Rohn Glenarm!“ hüüdis ta ja wirutas rusikaga tugewa hoobi lauale.

Samal hetkel aga punastas ta ja tundſin, et ka minu näkku weri walgus, kui me ſeal nii üksteiſe otſa wahtiſime, — tema, Bates, teenija, ja mina, ta peremees! Ta oli mind alati üliwiiſakalt „ſir'iks„ nimetanud, nii et praegune uſtawuſe ja aupaklikkuſe kinnitus, mis eriti tõſiſe ning kindla iſeſeiſwuſe ilmega ja julge wandehüüdega oli öelduд, mind paigale wõlus ja talle aineti otſa ſundis waatama.

Waikuſe murdis Larri, kes ettepoole ſõõſtas ja Bateſi käe haaras.

„Mina kah, Bates!“ ütleſin ma, tundes oma ſüdant põkſuwat ſäärase meeleheaga, iſegi aukartliku imeſtuſega tolle tubliduſe üle, mis näis ümber loowat ſelle äraoſtetu, ſelle mehe, keda ma olin ſüüdiſtanud kõige alatumaks äraandjaks, ſelle teenri, kes oli hoolitſenud minu wajaduſte eeſt nii uſtawalt.

Eeſukſe kell helises tungiwalt. Bates tegi sõnalausumata minekut ja wõttis Stoddardi wastu, kes kiiresti tuppa aſtus.

Laial, südamlikul toonil öelduд „Lõbuſaid jõuluſid!“ ſobis waewalt kokku ta rahutu näoilmega. Eſitaſin teda Larrile ja paluſin iſtet wõtta.

„Wabandage korratuſt; me ei teinud seda nalja päraſt; ſee oli üks Püha-Klaoſe tempudeſt.“

Ta waatas imeſtawate pilkudega ringi.

„Kas ta ſiis teid ka külaſtas?“

„Muidugi. Ega te ometi ei taha öelda, et kabelis ka lõhuti?“

„Juſt seda ma pidingi ütlema. Kui ma kirikuſſe waraſele jumalateenistuſele läſſin, leidſin, et keegi oli umbes toſinas kohas ſeina paneeli lahti kiſkunud ja iſegi altari üles tõſtnud. See on kõige häbematum aſi, mida ma kunagi näinud. Te olete kuulnud „kirikuroti“ waeſuſeſt, mis te arwate, mille jaoks wõidi wäikeſt lihtſat külakabelit lõhkuda? Ja weel kummaliſem on ſee, et kiriku korſanduſetaldreſ on puutumata, kuigi ſelle hoiukammer on pahupidi pöördud, nagu oleksid kelmid midagi otſinud, kuid mitte leidnud.“

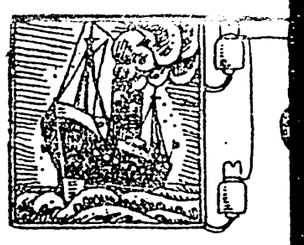
Stoddard oli wäga erutatud ja ſilmitſes kaswawa pahameelega ſegi paiſatud raamatukogu.

Astuſime kokku sõjanõu pidama. Siin oli juhus mobiliſeerida uut rekruti meie wäkke. Ma juba tundſin end tugewamana Larri juuretuleku tõttu; mis puutub Bateſiſſe, ſiis kahtleſin ma weel temas.

„Larri, ma ei näe, miks me ei peaks jõude ühendama iſ. Stoddardiga, kuna ta ju ſeſt wõitluſeſt näib huwitatud olewat. Me peame ometi teda ja kooli hoiatama, iſeäranis nüüd, kus teame, et Ferguſon ka waenlaſte liiki kuulub.“

„Jah muidugi“, tähendas Larri.

Ta laskis alati otſekoheſelt wälja paiſta, kas talle mõni uus tuttaw meeldis wõi mitte, ja olin rõõmus nähes, et ta tüſedat waimulikku heameelega ſilmitſes.

Wirrwa

Sadama

Meie ametiasutuste asjade
gedasti niiwõrd salapärane, et
kus lubatud ja lubamata tegude
nased waatolnlised nähtused on
süsteemiks saand ja nende selg
und meie kohtudel palju tööd.
kõik sarnased juhtumused niisug
mis „kardawoi“ appikarjumist
siiski sihukeſed, et kõrwaltwaata
tama peab. Üks wiimaſt laad
lugu:

Läinud aasta lõpul määras
peawalitſuse juhataja komisjoni
tama mõnesuguseid segaseid asja
siks tulnud tuletornide osakonna
osakonna juhataja kapt. Dampfi
dud süüdistuſtest oli nähtawas
wam tuletornide ja teiste mere
warustamine gaasiga. Eriliſel
Dampfile, et ta gaasi wäljamaa
ostnud ja tuletornide osakonna
saadnud tarwitanud pole. Komi
ka mitmelt poolt, et „Alga“ gaas
ja kallim olla meie oma gaasiſt.
mitte riigihuwide seiſukohalt tal
esines kooskõlaſul riigikontrolli
sega, et tuletornide osakonna jul
kõlbuline ametiſt wabastada tuleb
ja boide walgustamiseks ainult
konna tehaſe gaasi tarwitada.
ka soowi, et see tehas tuletorni
sadamatehaste alla üle wiidaks
letornide ka weel kõiki teiſi riig
randtee ja sadamatehaſed, atſete
rustaks. Need soowid leidsid t
helepanu ja tehti hukkamõiſtew
atſeteleengaaſile kui ka tuletorni
hataſale Dampfile.

Prantsuse-W

Läbirää

Pariis, 1. oktoobril. Wash
takse: Wõlakonwerentsi mõlema
jonid töötaſid wälja kokkuleppe
na delegaatide täiskoosolekule
Selle kokkuleppe järgi maksab
wiie esimeſe aasta jooksul iga a
dollarit, järgmiſe 7 aasta jooksu
miljoni ning ſiis 50 aasta jo
100 miljoni dollarit. Kokkulep
wõetud Prantsuſe praegune m
maksmine edaspidi Prantsuſe
peaks üle minema, wõetakſe
mõlema walitſuſe poolt ühiſelt
ſele. Kokkuleppe kawa ſiſaldab
li, milles on ette nähtud, et k
kuoſtmine peaks Prantsuſe ſra
alla suruma, siis wõib Prantsu
esimeſe perioodi jooksul kaheks
perioodi jooksul kolmeks aastak
kusjuures temal aga wiiwituſe
tuleb maksta.

Waſhingtoniſt teatatakſe: A
poolt wäljatõõtatud wõlakorral
gi peab Prantsusmaa Ameerika
miljoni dollari suuruſe wõla e
gusummas 5.620 miljoni dolla
wuſt ſelgub, et Prantsus peab
miſelt 2½% kogu kustutusaja
aastat — maksma. See kawa
mõlema komisjoni alamkomi
Prantslaſed kiitſid ſelle kawa p
ſelt heaks. Ameerika alamkom

9 raudteeametnikku takſe.

Riigiasutuste töö koondamiſe
oli wab. walitſus riigiraudtee
ministri ettepanekul otſustanud
juguſt ametkohta kaotada ja an
ſ. a. arwates teenistuſeſt wabast

PORTW
№ 2
LUSCHER & MATIESEN

...-O. Perli-E. Marlinson:
...WUD"
...m. II õppeaasta. Hind 95 m.
...ergesti ja lõbusasti. Iseäranis
...a aga seni kahjuks wähe sil-
...parandust. Raamat on rikka-
...nded esinewad lapsi kaasa-
... laste waatepiirkonnast ja tun-
...kkukõlastatud aastaaegadega,
...s on tälesti lastekohane. Aine
...de pedagoogide arwamist. Ka
...kõige waljemaldki nõudmisi.
...l õpperaamatuna matemaatika
...ata kergeks.
...u s'", Tartus.

...SE LAEWAGA
...ge-sinine marmoriga
...SUSEEP
...ga käsa. Ladu: Edm. Frommi
...n, Walli tän. 8, turu juures.

...enam tülikaks, otstarbetuks ei
...seks alawäärtusliseks tööks. Ei,
...on suurel määral waimline töö,
...lwenceda. Raamatupidamise abil
...lewaadet saada terwe perekonna-
...wa aja jooksul, ütleme kuu jook-
...pidamine on meie tegewuse kind-
...n arwustaja. Õpime wahet tege-
...nittetähtsa wahel. Õpime õigesti
...e piinlikult ära kasutama toiduai-
...ne. Meie töö ja waewa kõlbliseks
...tundmine, et meie tõttu perekond
...a paremini ära on elanud ja roh-
...idustest on täita saanud kui siis,
...a ja plaanita oleks oma ostusid
...bugi, päris ratsionaalseks waene
...majapidamist sisse seada ei jõua,
...raha tagawarade muretsemiseks õi-
... päewast päewa elama ja turul ja
...e ostma nitte soodsal konjunktuu-
...ab aga siiski ära teha, kui teadli-
... Naisõiguslased on ammu nõud-
...na tööd tuleb kutsetööks tunnista-
...äriliselt hinnata. Raamatupida-
...le kujuneda kutsetunnistuseks, mis
...tuda täisõiguslistena teiste tööte-

...aseas. Soowiks edu alustatud
...amise uurimistele. Tuntud Sak-
...titk dr. Flesch ütles, kui keegi
...dis, et tööliste hädaldamine liial-
... et neil midagi suuremat wiga ei
...õraskust peaks äratama mitte as-
...midagi kõrwale panna, kõkku hoi-
...d see, et nad üleüldse elus on ja
... Ootame huwitusega nende täht-
...korjamist ja awaldamist.

M. Kurs-Olesk.

...oowat selle äraostetu, selle mehe,
... süüdistanud kõige alatumaks
...elle teenri, kes oli hoolitsenud mi-
... eest nii ustawalt.
...ell helijes tungiwalt. Bates tegi
...a minekut ja wõttis Stoddardi
...resti tuppa astus.
...amlikul toonil öelbud „Lõbusaid
...is waewalt kõkku ta rahutu näo-
...asin teda Larrile ja palusin istet

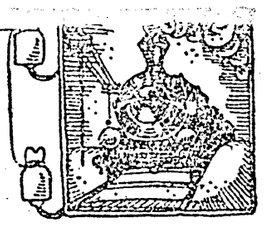
...age korratust; me ei teinud seda
... see oli üks Pühа-Klaose tempu-

...s imestawate pilkudega ringi.
...iis teid ka külastas?"
... Ega te ometi ei taha öelda, et
...uti?"
...a ma pidingi ütlema. Kui ma
...asele jumalateenistusele läksin,
...gi oli umbes tosinas kohas seina
... kiskunud ja isegi altari üles tõst-
...n kõige häbematum asi, mida ma
...d. Te olete kuulnud „kirikuroti"
...s te arwate, mille jaoks wõidi
...t külakabelit lõhtuda? Ja weel
...on see, et kiriku korjandusetaldrek
...ta, kuigi selle hoiukammer on pa-
...ud, nagu olekšid kelmid midagi
... mitte leidnud."
... oli wäga erutatud ja silmitses
...hameelega segi paisatud raamatu-

... kõkku sõjanõu pidama. Siin olt
...isseriba uut nekruti meie wäkke.
...ndsin end tugewamana Larri juu-
...u; mis puutub Batesisse, siis kaht-
...el temas.
...ma ei näe, miks me ei peaks jõude
... Stoddardiga, kuna ta ju sest wõit-
...uwitatud olewat. Me peame ometi
...i hoiatama, iseäranis nüüd, kus
...rguson ka waenlaste liiki kuulub."
...idugi", tähendas Larri.
...s alati otsekoheselt wälja paista,
...mi uus tuttaw meeldis wõi mitte,
...us nähes, et ta tüsedat waimulikku
...ilmitses.

Päewauudised.

Wirrwarr ametiasutustes

Sihist mööndaläinud otsus.

Sadamatehaste atseteleengaasi lugu.

Meie ametiasutuste asjade ajamine on sagedasti niiwõrd jalapärane, et raske otsustada, kus lubatud ja lubamata tegude piir lõpeb. Sarnased wastolulised nähtused on meil peaaegu füsteemiks saanud ja nende selgitamiseks on olnud meie kohtudel palju tööd. Muidugi ei ole kõik sarnased juhtumused niisugusе iseloomuga, mis „kardawoi" appikarjumist nõuaks, kuid siiski sihukesed, et kõrwaltwaataja ainult imestama peab. Üks wiimast laadi on alljärgnew lugu:

Läinud aasta lõpul määras merеasjandse peawalitsuse juhataja komisjoni, kes pidi selgitama mõnesuguseid segaseid asjaolusid, mis ilmsiks tulnud tuletornide osakonnas. Tuletornide osakonna juhataja kapt. Dampfi wastu esitеodud süüdistustest oli nähtawasti kõige kaalukam tuletornide ja teiste meremärkide lohakas warustamine gaasiga. Eriliselt heideti ette Dampfile, et ta gaasi wäljamaa firmalt „Agalt" ostnud ja tuletornide osakonna oma gaasitehase saadusi tarwitanud pole. Komisjonis tuunitati ka mitmelt poolt, et „Aga" gaas hulga halwem ja kallim olla meie oma gaasist. Et siin Dampf mitte riigihuwide seisukohalt talitanud pole, siis esines koosolekul riigikontrolli esitaja nõudmisega, et tuletornide osakonna juhataja kui mittekõlbuline ametist wabastada tuleks ja tuletornide ja boide walgustamiseks ainult tuletornide osakonna tehase gaasi tarwitada. Ühtlasi awaldati ka soowi, et see tehas tuletornide osakonna alt sadamatehaste alla üle wiidaks ja see peale tuletornide ka weel kõiki teisi riigiasutusi, nagu randtee ja sadamatehased, atseteleengaasiga warustaks. Need soowid leidsid ka komisjoni tähelepanu ja tehti hukkamõistew otsus nii „Aga" atseteleengaasile kui ka tuletornide osakonna juhatajale Dampfile.

Waewalt mööbus aga sellest otsusest kuu aega, kui sadamatehaste juhatus ja a.-i. „Eesti Aga" sõlmisid lepingu õhuhapniku ja atseteleengaasi andmise üle „Aga" wabrikust sadamatehastele. Selle lepingu järele kohustasid ühelt poolt „Aga" müüma õhuhapnikku ja atseteleengaasi merеasjandse peawalitsusele, randteewalitsusele, arsenaalile, posti-telegraafile jne., ja teiselt poolt sadamatehas neid ka ostma.

Sellele lepingule kirjutasid alla „Aga" direktor C. Tamman ja sadamatehaste juhataja ins. A. Graunen. Wähe hiljem, 17. jaan. s. a., kinnitas lepingu omalt poolt ka teedeminister K. Wirma.

Kui meele tuletada seda, mis umbes kuu warem komisjonis kõneldi ja ka otsustati, siis on tõesti siin midagi, mille üle imestada. Pikantsem on weel lugu selle tõttu, et „Aga'ga" lepingu sõlmija sadamatehaste esitaja komisjonis „Aga" gaasi kohta kõige halwema otsuse andis. Ta on seal seletanud, et „Aga" pudelites sagedasti wähem gaasi olnud, kui üles antud ja ka „Aga" gaasiga töötades töö sagedasti katkestada tulnud. Sellewastu olla aga tuletornide osakonna tehase gaas oma omaduste poolest „Aga" omast hulga parem. Ka on sadamatehased heaks arwanud „Aga'ga" pikaajalist lepingut sõlmida, ehk küll „Agalt" gaasi ostmine ähwardas tuletornide osakonna juhataja Dampfi kacla murda — kuid A. Graunen nähtawasti ei karda seda aga mitte.

Tõime selle loo kui ühe ilustuse meie ameiasutustes walitsewa wirwarri kohta, mille mõistmiseks harilikn kodaniku mõistus enam ei küüni. Mis ütlewad selle kohta aga asjaosalised?

Prantsuse-Ameerika wõla tõendamine.

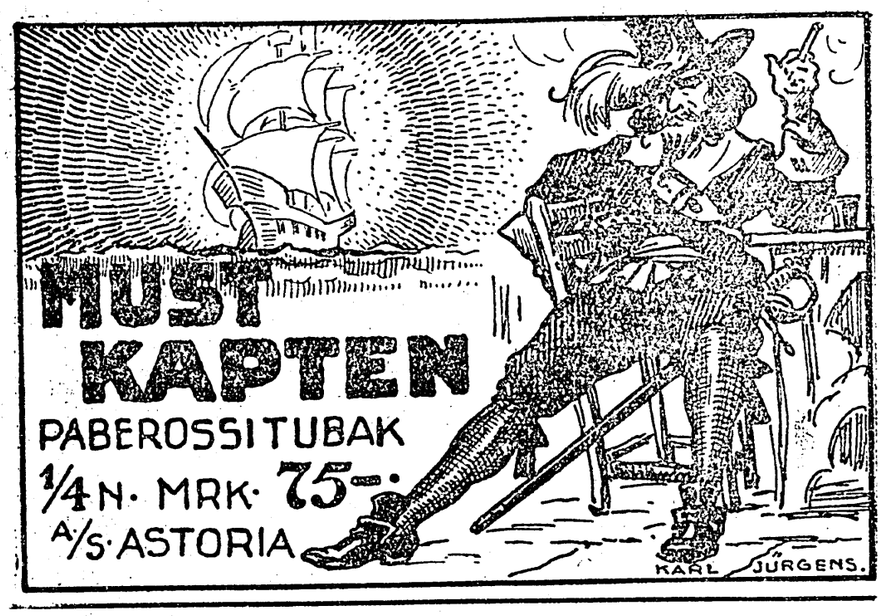
Läbirääkimised edenewad soodsalt.

Pariis, 1. oktoobril. Washingtonist teatatakse: Wõlakonwerentsi mõlemad alamkomisjonid töötasid wälja kokkuleppe kawa, mis täna delegaatide täiskoosolekule ette pannakse. Selle kokkuleppe järgi maksab Prantsusmaa wiie esimese aasta jooksul iga aasta 40 miljoni dollarit, järgmise 7 aasta jooksul iga aasta 60 miljoni ning siis 50 aasta jooksul iga aasta 100 miljoni dollarit. Kokkuleppe aluseks on wõetud Prantsuse praegune maksuwõime. Kui maksmine edaspidi Prantsuse maksuwõimest peaks üle minema, wõetakse wõlakorraldus mõlema walitsuse poolt ühiselt rewideerimisele. Kokkuleppe kawa sisaldab weel teise klausli, milles on ette nähtud, et kui dollarite kokkuostmine peaks Prantsuse frangi kursi liiga alla suruma, siis wõib Prantsusmaa maksmise esimese perioodi jooksul kaheks aastaks ja teise perioodi jooksul kolmeks aastaks edasi lükata, kusjuures temal aga wiiwituse eest protsente tuleb maksta.

Washingtonist teatatakse: Alamkomisjonide poolt wäljatõötatud wõlakorraldusе kawa järgi peab Prantsusmaa Ameerikale oma 4.210 miljoni dollari suuruse wõla eest maksma kogusummas 5.620 miljoni dollarit. Sellest arwust selgub, et Prantsus peab wõla pealt keskmiselt 2½% kogu kustutusaja jooksul — 62 aastat — maksma. See kawa tõõtati wälja mõlema komisjoni alamkomisjonide poolt. Prantslased kiitsid selle kawa peaaegu üksmeelselt heaks. Ameerika alamkomisjon esitas kawa oma täiskomisjonile, kus selle kohta terawaid lahkuminekuid tekkis. Selle järeldusel otsustas Ameerika komisjon ettepandud kawa presidеnt Coolidge'ile heaksarwamiseks esitada. Presidendi otsust on oodata täna. Arwatakse, et presidеnt Coolidge kawa heaks kiidab.

Washingtonist teatatakse: Prantsuse-Ameerika wõla läbirääkimised edenesid täna jõudsasti. Nagu kuulda, on põhimõttelikult kokkuleppele jõutud, et sõlmitaw wõlakorraldus peab sisaldama määruse, mille järgi see korraldus peab rewideerimisele tulema, kui mõlemale poolele selgub, et Prantsuse maksuwõime liiga kõrgeks on hinnatud. Peale selle on Ameerika komisjon ettepandud aastamaksud 20 miljoni dollari wõrra wähendanud. Prantslaste poolt peetakse neid mõlemaid järelandeid wäga tähtsaks.

Washingtonist teatatakse: Täna saawutati wõla läbirääkimistel suurt edu, kuna Prantsuse ja Ameerika seisukohad wäga tunduwalt üksteisele lähendati. Walitseb põhjendatud lootus, et warsti täielik kokkulepe saawutatakse. Eksperdid jätkawad mõlema poole aastamaksu arwude lähendamist. Ameeriklaste poolt ollakse praegu 130 miljoni dollari juures, prantslaste poolt — 100 miljoni dollari juures. On arwata, et lõplik aastamaks määratakse nende kahe arwu wahel. Ka on põhimõttelikult otsustatud sõhmitawasse lepingusse wõlakorralduse rewideerimise klausel üles wõtta.

Dr. Akel ei tule wälisministriks.

Nagu usutawalt poole kuuleme, on Riigiwanem dr. Akel'ile ettepaneku teinud wälisministriks hakata, kuid sellest aga eitawa wastuse saanud.

Kuna lähematel päewadel Riigikogu kokku astub, siis on Riigiwanemal nüüd üheks suuremaks mureks Pusta'le järeltulejat leida. Esialgu loodeti, et Riigiwanem sellest küsimusest hõlpsasti üle saab, kuid nüüd näib, et see probleem siiski nii kerge lahendada pole.

B. Rostfeldt Wene kodanik ja Wene teenistuses.

Konsul Thar wangimajas.

End. Peeterburi Eesti kindral-konsulaadi sekretär B. Rostfeldt, kelle najal wenelased koos Remeslennikowiga Eesti salakuulajate protsessi sepitsesid, kus B. Rostfeldt Eesti aadressil olematu asju ette tõi ja soppa wälja walas ning lõpuks selle eest 10 a. wangi mõisteti, on juba kauemat aega wabaduses ja teenib praegu Peeterburis Narkomwneshtorgis.

End. Jamburi konsul Thar istuda Peeterburi wangimajas.

Leedu walitsus ja Balti riigid.

29. septembril luges seimis Leedu uus peaminister walitsuse deklaratsiooni ette. Kõige rohkem tähelepanu on pööratud wahekorra arendamisele teiste Balti riikidega. Samuti ka majanduslikkude suhete kindlustamisele wälisriikidega, iseäranis Eesti ja Lätiga. Wiimane olla uue walitsuse peaülesandeks. Normaal wahekord Poolaga on wõimalik ainult selle järele, kui Poola oma ülekohtu Leedu wastu heaks on teinud. Põllumajanduse kultuuri tuleb tõsta, raudteewõrku laiendada wastawalt transiitnõuetele. Jätkata Polangeni ja Klaipeda sadamate ehitamist.

Uus asunikkude rendimäärus.

Maareformi teostamise määrused ei sisalda määrust wõlgnewate rentide sissenõudmise korra kohta. Kuna samade määruste § 123 järgi põllutööministeerium õigustatud on renditingimiste rikkumise korral rentnikkude poolt wiimaste wäljatõõtmist ja kahjutasu nõudma kohtu korras, siis on ka rendi maksmata jätmise korral seda nõuda tulnud kohtu kaudu. See rendimaksude sissenõudmise wiis on aga riigile täitsa wastuwõtmata, sest et kümnete tuhandete rentnikkudega koytu protsesse alustada mõtet pole. Tuleb asjata koormata kohtuasutusi ja wenitada asjaajamist äärmiselt pikale. Lõpuks awatleb niisugune rendi sissenõudmise wiis rentniku korratule renditasumisele. Nõnda on peawalitsuses peetawate raamatute järgi sarnaseid rentnikke üle 1000; maakondades arwestatud korratuid rentnikke on aga weel rohkem. Wene riigimaade rendid nõuti sisse wastuwaidlemata korras (obroki seadus § 139). Kuna obroki seadus ka meil tarwitusel on — tuleb maareformi teostamise määrusi selles osas seadusega kooskõlastada.

Neil motiiwidel otsustas wabariigi walitsus maareformi teostamise määrusi järgmiselt täiendada:

Tähtajaks tasumata jäänud rendi pealt maksab rentnik 1 protk. kuus wiiwitusraha, poolikud kuud terweteks lugedes. Kahe ja rohkem üksteisele järgnewate maksutähtaegade eest tasumata jäänud rent nõutakse sisse riigi wastuwaidlemata nõudmiste korras.

Selle juure käib aga märkus, et maakorralduse peawalitsusel õigus on rendimaksu tähtaegi kuni kolme aastani pikendada.

Uudis Eesti ajaloo alalt.

Eesti ajaloo õpperaamatute puudulikkus on end kooli töös tõsiselt tunda annud. Wastilmunud J. Adamson'i „Eesti ajaloo" (rahwakoolidele) õpperaamatu paremuseks on aine ladus ja jutustaw käsitlemine, kusjuures eriliselt on püütud tähelepanu pühendada õpekursusse kuuluwa aine konkreetsusele. Samalt seisukohalt on püütud käsitella ka sündmuste põhjusi. Autori lähtekohaks on seisukoht, et ajalugu peab andma õpilasele materjali wõrdluseks ja ka järelduste tegemiseks. Seepärast on püütud õpperaamatus enam tähelepanu pühendada, kui seni on sündinud, kultuur-ajaloole. Käsiteldaw materjal on wõrdluseks ja järelduste tegemiseks wastawalt jaotatud ja rühmitatud. Täiesti uudisena leiab lugeja J. Adamson'i „Eesti ajaloos" rahwateadusliikude ainete käsitluse, mis õpilastele eriliselt huwi pakub. Seega on püütud raamatus teostada 1. ajaloo-õpetajate kongressi wastawaid resolutsioone. Pealegi rõhutab algkoolide õppekawa eriti kultuur-ajalugu. Et meil, Eestis, ajaloo pildid ja teised kodumaa ajaloo õpetamise näitlikustamise abinõud puuduwad, siis on autor püüdnud oma õpperaamatut wõimalikult täielikult illustreerima. Oeldu põhjal peaks J. Adamson'i „Eesti ajalugu" leidma sooja wastuwõtu meie õpetajate ringkonnis. S. L.

200.000 mk. raiskamine linna haigekassas.

Linna haigekassas tuli neil päewil rewideerimisel ilmsiks, et sealne ametnik Kütt aja jooksul 222.000 mk. raha läbi löönud.

Kütt püüdis põgeneda, kuid tabati ööisel wastu neljapäewa ja wõeti wahi alla.

Kuuldawasti on Kütt raha kõrwale toimetanud walearwete esitamisega ja muul mitteausal teel.

Saadik de Vienne sõidab Pariisi.

Prantsuse saadik Tallinnas härra de Vienne sõidab 1. oktoobril Pariisi 6-nädalisele ametipuhkusele. Saadiku kohuseid tema äraoleku täidab härra Dobler

Piiriwalwur Jisaki tapjale armu antud.

Wabariigi walitsus otsustas Nehatu walla kodanikule Friedrich Karli p. Pohlile, kes sõjaringkonnakohtu poolt 15. sk. s. a. surma mõisteti, armu anda, — määrates temale mahalaskmise asemele 20 aastat sunnitööd.

Fr. Pohl oli süüdi piiriwalwuri Jisaki tapmises salakaubaweo juures. Karistuse kergendust on antud talle seda arwesse wõttes, et kuritegu tagaajamise silmapilgul, mil tema enda peale püssidest lasti, korda on saadetud — nii siis, ärritatud olekus ja mitte päris teadlikult.

Tööliste palgaolud Ellamaa turbatöõstuses.

Nagu meile seletatakse, on wiimasel ajal Ellamaa turbatöõstuses palkade wäljamaksmine õige lohakaks muutunud. Nii on osale töölistele 15. septembri palk wälja makstud alles 29. sept., kuna teine osa samal ajal koguni ainult kolmandiku saada olewast palgast kätte saanud. Seisukorda teeb weel seda raskemaks asjaolu, et ära lõpetatud on ka tšekkide andmine kooperatiiwi, mille wastu jealt toidunaineid sai. Ajutiselt on tööliji küll hädast üle aidanud erakaupmees, kes kaupa wõlgu annab, kuid see on ainult hädaabinõu. Lohaka palkade wäljamaksmise tõttu ei ole tööliste hulgas meeleolu mitte kõige parem.

9 raudteeametnikku wabastatakse.

Riigiasutuste töö koondamise seaduse põhjal on wab. walitsus riigirandtee walitsuses teedeministri ettepanekul otsustanud ühekõa mitmesuguse ametkohta kaotada ja ametnikud 1. okt. s. a. arwates teenistusest wabastatuks lugeda.

Toetus piirimaade kultuurasutustele.

Wabariigi walitsus on piirimaade üldkasuliste asutuste toetamise kapitalist määranud järgmised toetussummad: Kärdla „Noorteühingule" majaostu wõla katmiseks 50.000 mk., Permiskülа hariduseltsile „Teadus" 50.000 mk., Wiru lastekaitseühingule N. Jõesuu ning Waskuarwa lasteaedade ülalpidamiseks 20.000 mk., Ü. E. N. Ü. Narwa osakonnale 10.000 mk., akadeemilisele emakeele seltsile kahe stipendiumi jaoks 50.000 mk. ja Narwa karskusselts „Wõitlejale" majaparandamise kulude katteks 200.000 marka.

Ropka mõisa sõjaministeeriumile.

Ropka mõisajõud Tartu juures antakse wabariigi wal. otsusega sõjaministeeriumile ühes hoonetega. Seal seatakse munaeas sõjawäe hobusteparandamise punkt sisse. Maad kuulub mõisajõudame külge 112 hektari.

Rahwaülikooli kawa käesolewal poolaastal.

Esmaspäewal kella 6—8 — Kalkun J.: Eesti looduse warad.
Teisipäewal „ 6—7 — E. Jdla: Kehaline kasvatus ajaloo valgustuses.
„ „ 7—½8 — Dr. Lindeberg: Walitud küsimused meditsiini alalt.
Kolmapäewal „ 6—8 — J. Kana: Tegelik arvuteadus ühes raamatupidamisega.
Neljapäewal „ 6—7 — J. Kana loeng.
„ „ 7—8 — A. Tamm: raha, pangad, börse meil ja mujal.
Reedel „ 6—7 — E. Jdla loeng.
„ „ 7—8 — J. Kent: Brasiilia loodus, rahwas ja elutingimused.

Rahwaülikooli juhataja.

Hispaanlaste edu Marokkos.

Werised wõitlused käimas.

Pariis, 30. septembril. Madriidist teatatakse: Admiral Magaz seletas kuningale, et Hispaania pealetung Alhucemasi sektoril algas täna hommikul. Pealetung areneb jõudsasti. Tema eesmärgiks on lähemate kõrgustikkude wallutamine.

Fezist teatatakse: Esimene Prantsuse kolonn, kes Kifanist wälja läks, tungib jõudsasti edasi. Teine kolonn läks wälja Belkassemist, mis asub 25 kilomeetrit Kifanist kagu pool. Selle kolonni edasitung mööda Msuni orgu põhja sihis areneb ka soodsalt. Waenlasele osutus see pealetung suureks üllatuseks.

Melillast teatatakse: Operatsioon, mis täna hommikul Alhucemasi sektoril algas, lõppes hispaanlaste eduga. Hispaanlased wallutasid Djebel-Delasi, Palomasi ja mõned teised punktid.

Fezist teatatakse: Kaotades ainult 22 meest surnutena ja haawatutena, wõtsid Prantsuse wäed ära Buchoddu ja Hammuchi kõrgustikud ning tungisid Tizrutini, Engetara ja Sidiabdalah'i kõrgustikkude sihis edasi. Waenlane awaldas wähe tegewust ja pani ainult kohati wastu. Prantsuse wägede eduks aitasid suuresti kaasa lennuwägi ja tankid. Kindralid Petain ja Naulin waatlesid wõitlust Bumeherisi waatluskohalt. Oletatawasti jätkatakse Prantsuse wägede edasitungi ka täna.

* *

Melillast teatatakse: Taramara, Buybar'i ja Palomasi kõrgustikkude wallutamisel Hispaania wägede poolt uppusid suured riffide hulgad Jsly jõkke. Harka partisanid wõtsid oma alla Jamabateni, Sidi Dris'i teel.

Kes sai jõulukingi?

Peatõit 250.000 mk. Seeria 2631, pilet 56.

23. wõiduloosimine 1. oktoobril.

Wõit 100.000 mk.
Seeria 1605, pilet 36.

Wõit 50.000 mk.
Seeria 876, pilet 21.

Wõidud a 10.000 mk.

Seeria.	Pilet.	Seeria.	Pilet.
4243	82	3473	10
1947	47	4046	13
1115	37		

Wõidud a 5.000 mk.

Seeria.	Pilet.	Seeria.	Pilet.
4166	33	3650	15
3122	84	3900	45
9398	90	1040	45
634	18	3344	88
986	56	218	45
2337	100	9201	63

Wõidud a 2.000 mk.

Seeria.	Pilet	Seeria.	Pilet.
1295	54	3427	31
9394	30	943	68
9145	73	717	42
6051	56	3672	83
7870	97	4284	97
4770	94	1575	54
7930	76	7605	48
9589	51	3794	11
4293	75	4309	79
997	27	2309	2

Wõidud a 1.000 mk.

Seeria.	Pilet	Seeria.	Pilet.
5058	13	2212	46
5720	63	5009	06
1419	58	4218	69
2829	44	5613	76
317	34	177	19
1797	37	2287	16
5924	35	4679	18
7780	44	7219	22
6159	56	6545	60
2100	63	9316	59
3549	93	3417	15
1314	90	6748	55
7509	06	4241	21
3519	1	5625	99
9467	13	3112	71
417	47	7904	71
6641	33	801	24
1210	72	8818	23
7489	100	6254	29
5564	86	7489	8
442	19	4210	92
7210	51	6532	35
2368	87	1664	9
150	44	9384	20
2255	3	2169	90
5551	33	4241	30
6834	53	9696	65
8659	07	5549	19
2052	70	1110	66
8889	80	2404	93

Locarno konwerentsi ootel.

London, 1. oktoobril. Suure huwiga oodetakse siis wiie L.-Euroopa riikide ministrite konwerentsi, mis esmaspäewal Locarnos awatakse, ja kelle eesmärgiks on lõpulikult otsustada ja kindlatesse raamidesse seada L.-Euroopa julgeolekut sõlmitawa lepingu näol. Nagu teada, on teel Locarnosse palju takistusi olnud. Paljudest kõhklemistest ning kahtlustest tuli enne üle saada, ning peale selle palju tehnilisi raskusi kõrwaldada, kuni see tee käidawaks sai. Järk-järgult tuli töötada ja äärmisi jõupingutusi teha, kuni wiimati lepingu idee Berliinis üles wõeti. See idee leidis Londonis kohe sooja wastuwõttu, kuna Pariisis ja Brüsselis tema wastu äärmist tagasihoidlikkust ja ettewaatust märgata oli. Ettewaatlikkust läheb nüüdki weel tarwis, kus tahetakse astuda otsustawat sammu. On ju ometi kõigile teada see õhkkond, mis on iseloomustanud Saksamaa ja liitriikide wahekordi wiimaste aastate jooksul. Nüüd on ritgid otsustanud kokku tulla üheõiguslistel alustel, et püüda luua heast tahtest ja rahulikkudest kawatsustest olenewat julgeolekut selle julgeoleku asemele, mis põhjenes maaalade okupeerimisele ja sõjaähwardustele.

Hõlbustus Eesti õunte wäljawedajatele.

Lääne, Pärnu, Saare ja Wiru maakonnavalitsuste poolt wäljaantud päritolutunnistused Eestist Soome weetawate õunte kohta loetakse Soomes nüüd makswaks. Pealegi ei tarwitse need tunnistused Eestis olewa Soome saatkonna poolt tõestatud olla. Eesti õunte Soome wedajatele on uus kord suureks hõlbustuseks, sest wäljawedajatel ei ole tarwis Tallinna päritolutunnistuste järele sõita.

Potendikaitse konwerents.

Wabariigi walitsus tunnistas tarwilikuks Eesti osawõtu rahwuswahelise tööstusliku omanduste kaitseühingu konwerentsist Haagis, 8. okt. s. a. ja nimetas sinna esitajaks patendiameti juhataja inf. O Aarmanni.

Wastaw kutse tuli Eesti-Hollandi saadiku kaudu. Konwerentsil arutatakse patendikaitse, kaubamustrite ja -mudelite registreerimise ning kaupade päritolu nimetuse tarwitamisesse puutuwaid küsimusi.

Wõru wakśali maa-ala laiendamine.

Wabariigi walitsus on tarwilikuks pidanud Wõru wakśali maa-ala laiendamist teostada, milleks ammu juba soowi awaldati. Juba juunikuul anti jaamale tükk maad, mis seni sõjaministeeriumi waldamisel seisis. Nüüd otsustati sämaks otstarbeks ka weel põllutööministeeriumi waldamiselt 7500 ruutmeetri suurune maatükk eraldada. Kokku teeb see umbes 12.000 ruutmeetrit.

„Balti bloki kokkulangemine“

„Frankfurter Zeitung'is“ kirjutab meie tuttaw dr. Ewald Ammende Genfist:

Meierowitzi surm kiirendas ammu oodatud arenemist Eestis. Kuna Eesti wälispoliitika Pusta aegu ikka rohkem Poolast ära hakkas rippuma, on sellele nüüd lõpp tehtud. Tallinna konwerentsi nurjaminek, mida Soome tagasihoidlus tekitas, andis seks tõuke.

Selle tagajärjel olla ka Genfis Balti blokk sata morganaks muutunud. Ühtegi bloki esitajat, nagu see wiimastel aastatel kombeks saanud, ei walitud Rahwasteliidu koosolekute eestseisusesse. Alles hiljem läks krahw Skrzinskil korda eriotsusega eestseisusesse pääseda. Suurt Balti blokki pole ka wäljaspool enam olemas. maapigiga weekindlaks, eniatrdgoewniatbf

Laadakaupmeeste ja külameeste sõda.

Wastastiku laskmisel kaks meest haawata saanud.

Teisipäewal peeti Wiru-Roelas laata. Et ülm ülus ja rahwal suwise töö järele juba rohkem waba aega, oli laadale rohkesti rahwast kokku tulnud. Seda kasutasid ka Narwa kaupmehed, kes oma kraamiga sinna ilmusid. Laadapäew möödus waikselt, kuid õhtul kui rahwas juba kodu poole sõitis, tuli laadalt kodusõitwate Narwa kaupmeeste ja külameeste wahel, kelledest wiimased wiinastanud olid, Kütti wallas maanteel kokkupõrge, mis päris „sõjaks“ kujunes ja kus wastastikku rewolwritest laskmisel kaks meest haawata said. Päewal laadal wiibides sattus Kütti wallas elutsew kaupmees Woldemar Allikas Narwa kaupmeestega tüli. Sellega ei olnud aga weel kõik. Õhtul külameeste Ueni, Partsi ja Männiko seltsis kodu poole sõites kohtasid nad teel umbes Allikase talu kohal kaupmehi, kellega neil päewal laadaplatsil tüli oli. Nüüd arwas Allikas paraja aja olewat wastasele kätte maksta ja awas rende pihta, kui need temast ja ta kaaslastest woorimehel mööda sõitsid, rewolwri tule. Kaupmehed Lukin, Mander ja Talk awasid wastutule. Peagi oli maantee lahinguplatsiks, kus kunlid kahele poole lendasid. Laskmine ei kestnud kaua. Warsti lamasid teel kaks meest kunlidest tabatuna maas. Ühes neist tunti ära tüli algataja Allikas. Ta oli kaks kuuli paremasse reide saanud, kuna teine, kellel weri rinnust wälja nirises, tundmata isik oli. Loost teatati Rakwere kriminaalpolitseile, kes kohale ilmus ja haawatud haigemaija paigutas. Allikas saadeti Tallinna Greiffenhageni kliiniku, kuna tundmata isik, kelle nimi nagu pärast selgus Woldemar Maurer oli, Rakwere linna haigemaija wiidi. Wiimane oli juhusliselt laskmise piirkonda sattunud ja seal haawata saanud. Tüli algatajad talumehed Männik, Ueni ja Parts, wõeti wahi alla, kuna kaupmehed, kes laskeriistu enda kaitseks tarwitasid, peale esialgset ülekuulamist, wabaks lasti.

Allikas, kellel laskeriista luba puudus, oli selle lahingu lõpul maantee silla alla ära peitnud, kust see hiljem üles leiti.

Kaubaagentuuri 11 miljoniline nõudmine.

Asja otsustamine edasi lükatud.

13. detsembril 1920. a. sõlmis riigi kaubaagentuur „Estonia-American Oil Company'ga“, kelle omanikud Boris Sternberg ja Christian Norroger, lepingu, mille põhjal wiimane müüb riigi kaubaagentuurile 2000 tonni Ameerika rukkid turuheaduses, s. o. wärskeid, terweid, naturaalkaluga mitte alla 44 Wene naela tšetwerik, hinnaga 524 marka puud, cif Tallinn, kusjuures kõrwalaineid ei pea rukis sisaldama mitte üle 0,3 protsi.

Esimene saadetis, 1000 tonni, ei tekitanud wastuwaielusi.

Järgmine 1000-tonniline saadetis jõudis Baltiski 28. weebruaril 1921. a., mille järele ka algas wäljalaadimine ja Tallinna wedamine, kuna kauba müüjale lepingu põhjal Scheeli panga kaudu mõlemate saadetiste eest 1. märtsil 31.989.000 marka wälja makseti.

5. märtsil ilmus sõjawäe warustuswalitsuse komisjon sõjawäe tarwis rukkid wastu wõtma. See leidis, et rukkid ei wasta nõuetele. Selle järele moodustati komisjon, kes koosnes asjatundjatest, muuseas ka börsekomitee esitajast, kes ühes müüja esitajaga 7. märtsil Baltiski sõitis rukkid järele waatama. Komisjon ei saanud silmnäol kindlaks teha, kui suur on rukki alawäärtuse protsent. Sellepärast wõeti proowid ja anti põllutööministeeriumi juures asuwale seemnekontrolljaamale läbiwaatamiseks. Mitmesuguste asjaolude sunnil ei katkestatud rukki wäljalaadimist, waid jätkati seda. Lõpulik wastuwõtmine pidi siindima peale proowide läbiwaatamist. Proowide järelekatsumise tulemusena leiti kõrwalainete protsent 10% ümber olewat. Üldse leiti, et saadud rukki wäärtus on lepinguhinnast 30 protsi. wähem. Peale selle selgus, et rukkid oli 57.088 pd. ja 264 pd. prügi rukiste nime all.

Sel põhjusel loobus kaubaagentuur rukki wastuwõtmisest ja teatas 18. märtsil notaariuse kaudu müüjale, et ta kaupa wastu ei wõta, kuna see ei wasta lepingu nõuetele.

Hiljem aga oldi nõus rukkid wastu wõtma, kui müüja nõus on ära tasuma hinnawahe, mis tekkinud alawäärtusliikusest, ja ka tagasi maksab puuduwa osa eest saadud raha, s. o. puudu olewa 3962 p. 28 n. eest 2.076.460 m. ja hinnaalandust tegema 8.973.762 marka, kokku 11.050.222 marka.

Müüja ei olnud sellega nõus ja asi läks Tallinna-Haapsalu rahukogusse, kus ta mitu korda ees oli.

„Estonia-America Oil Co.“ esitajad seletasid, et kaup on müüdud dokumentide wastu. Konossamendid näitawad, et laewas oli 1000 tonni rukkid. Oli kaup laewa laaditud ja dokumendid ostjale üle antud, siis läheb ka wastutus müüja pealt üle. Kui mingisuguseid wastuwaielusi kauba suhtes on, siis peab ostja börse reeglite järele sellest 5 päewa jooksul müüjale teatama. 7. märtsil oli komisjon, sellepärast oli ostjal oma nõuangu awaldamise wiimaseks päewaks 13. märts, aga mitte 18. märts.

Rahukogu leidis, et riigi kaubaagentuur selles rukkiostmise loos on lubanud endale terwe rea ebaõigeid talitusi. Kaup saadeti Hollandist konossamentide järele ostja nime peale ja mõis sellepärast wälja antud saada nõudjale ilma selleta müüjale teatamata. Kui ostja ei ole kaubaga rahul, siis peab tema järgmise postiga teatama, et kaupa wastu wõtta ei saa. Rukis jõudis kohale 28. weebruaril 1921. a. „puhta konossamendi“ järele. 5. märtsil asub mingisugune komisjon läbiwaatamisele ning 7. märtsil sõidab teine komisjon Baltiski. Järelekatsumine sünnib ilma hoolduseta ja lõpeb 12. märtsil. 18. märtsil saab müüja teate, et kaupa wastu ei wõeta.

Puutub sama kõigile kaubanduslistele printsiipidele wastukäiw riigiagentuuri wiiwitus, mis täiesti silmast lastud. Tallinna börse reeglite § 4 põhjal peab ostja nõuaugud 5 tööpäewa jooksul esitama, mis aga tegemata on jäetud. Ka ei ole ostja ära näidanud, milles lepingule mittewastawus seisis. Oli see müüja, või transpordi süü. Et aga kaupa wähem oli, kui tõepoolest olema pidi, selle eest on wastutaw müüja.

Kõigil neil põhjustel otsustas rahukogu riigi kaubaagentuuri nõudmist rahuldada puuduwa osa rukki suhtes, wälja mõistes W. Sternbergilt ja Chr. Norrogerilt solidaarselt 2.076.460 marka ühes 6 protsi. arwates 1. märtsist 1921. a. ja 31.400 mk. kohtukuludega ning muus osas nõudmises ära ütelda.

Otsusega ei jäänud kumbki pool rahule ja andsid apellatsioonikaebtused kohtupalatile. Riigi kaubaagentuuri wolinik adw. Paabo palub nõudmist ka teises osas rahuldada, kuna „Estonia-America Oil Co.“ wolinik adw. Johanson ka wäljamõistetud osa wastu waidleb.

Asi oli eile kohtupalati tsiwiilosakonna istungil arutusel, kus poolte wolinikud oma wäiteid toetasid.

Adw. Paabo näitab, et müüjad on wastutawad kauba kaalu ja headuse eest. Riigi kaubaagentuur oli riikline asutus ja sellepärast ei wõi tema kohta börse reeglid makswad olla, pealegi kui poolte kokkulepe olemas, mida tõendawad ostu-müügi lepingu tingimised. Mis aga puutub sellesse, et kaubasaadetise eest on wastutaw kinnitusselts, siis ei wääri see wäide mingit tähelepanu, sest kaup kinnitatakse ainult õnnetuse wastu.

Adw. Johanson arwab, et kaubaagentuuri ei saa puhtriikliku asutusena wõtta, sest siin on tegemist asutusega, kes kaupleb. Samati leiab, et müüja ei wastuta selle eest, kui kaupa wähem oli, sest kaup müüdi konossemendi ja kinnitusdokumentide näol. Dokumendid näitawad, et kaupa oli laaditud tellitud arwul. Ka on 7. märtsi aktile Georg Sternberg alla kirjutanud, et ta aktiga nõus ei ole. Kuna kaup nüüd müüdud on, on kõik wastuwaielused hiljaks jäänud ja kaup lõpulikult wastu wõetud.

Oma wäidete tõenduseks palwad pooled wälja kutsuda tunnistajaid ja eksperte ja lubada neil esitada tõendusi.

Kohtupalat, peale nõupidamist, otsustas lubada esitada kinnituslepingu, kutsuda wälja 3 eksperti ja rea tunnistajaid.

„Rewolutsioon“ Brasiilias.

London, 1. oktoobril. Montewideost teatatakse: Pealaest jalatallani sõjariistus revolutsionääride jalk tungis Rivera läheduses asuwast mägestikust tulles, Rio Grande do Sul'i osariiki Brasiilias ja waldas Poreorinhas'i.

Prantsuse awalik arwamine ja Saksa märgukiri.

Berliin, 30. septembril. Saksa wälisminister Stresemann awaldas Saksa saadikule Pariisis ja Londonis täna nende mõjuwa kaastöö eest Locarno konwerentsi kokkukutsumiseks.

Prantsuse lehed kirjutawad õige tagasihoidlikult wiimaseist märgukirjade wahetamisest Saksamaa ja liitlaste wahel. Üldise arwamise järgi on wahejuhtumine nüüd lõpulikult lahendatud ja Locarno konwerents wõib kokku astuda.

Kreeka asutaw kogu laiali saadetud.

Berliin, 1. oktoobril. Ateenast teatatakse: Kreeka asutaw kogu saadeti laiali, sest et ta, nagu rahwale wastawas teadaandes seletatakse, juba annugi on kaotanud rahwa usaldust.

Kommunistid

Ma

(

Suurema osa oma wiletsusest garlased kommunistide süüks. K kukut lõppes, anti sõjameestele w wäeosadest lahkuda. Tšehhid, ser meenlased okupeerisid suurema Mingisugust wõimu ei olnud, kes maad okupeerijate ahnitsemise w Nad talitasid nii kuidas neid süda teks wiisid rumeenlased suurema raudtee weerewast materjalist är kuri Miklos Horthy oma wägedeg marssis ja linna punasest wabas miseb okupeerijad endid nii kõrwa maasse sisse sõõnud, et lahkumise juttu ei olnud. Nii jäi ka suure maast nende kätte. Nagu Wenema olid suuremateks kommunistliste teks juudid. Nimekamad tegelase Bela, Kun (peajuht), Rakos Matt dusline komissar), Balogth Lajos sekretär), Weinberger Zoltan jne. neist pääses põgenema ja osa wahe de Wenemaal olewate ungarlaste Uues kodus leidsid nad sooja wa igaüks neist pääsis wastukurikkale — nagu näha, ei meeldinud neile te nii hästi ja silmad pöördi jälle Kuidas sinna pääseda? Selleks oli nistlist korda siin maksma panna. augustikuul peeti Wiinis üleilm tistide kongressi. Punane wiisnu wiisnurga wastu ümber wahetati olekud ei peetud mitte seal, kus eel dasid, waid Po-li-Zioni nimeli töölisraamatukogu ruumes. Koo nimeks „juudi kongress“, selle pea et augusti kuu käes oli. Tema Bela Kun. Wastu wõeti kongres rilli kuul sotsiaaldemokraatide pa kumud ühe osa, nõndanimetatud teisse sisse pugeda, et kergem o Lahkhelisid sünnitada sotsiaaldemo teis ja sinna ka oma liikmeid sise selle ettewalmistusi teha sõjariist misteks. Rakukesi korraldada ja korraldada. Suuremat tähele posti, raudtee, elektri-tööliste, kui

Luuleline rahwamajand

В. И. Пускарь: Къ высокой знай вѣрный путь. Тип. К. Ma

Saladuslik raamat. Pealki plikad üksteisele albumi kirjutam õigustel triikitud, hoiatusega, et einschließlich des Übersetzungsred ten“. Ees ja taga tsitaadid Pu hest ja B. W. Adamowitshist. Wene leksikoni järele olla Wilno Tema oma ollagi kooliplikalik-l mis raamatul pealkirjaks.

Autoril on kahtlaselt Eesti tema wenekeelse töö raskepärane mitte-wenelast oletada.

Raamatu sisust ei saa õieti ar olema sotsioloogiline traktaat wõ jutlus. Kõige enam näeb ta olew pärane luuleline rahwamajandust

See algab sellest, kuidas rew tad kõik kõrge ja heleda poriste peb teenäitamisega, kuidas seda dat jälle leida, — nimelt tulla sioon luua rihelkonna, maakonna korraldustega.

Peale Puschkini, Goethet ja tsiteeritakse ka Napoleoni, muuse lauseid, kus see revolutsioonilisto revolutsioonilistele „ideoloogidele“ rast põlgtust awaldab. Selleest raamat ise aina „idoloogiale“ pü legi õige segasele.

W. Puskar idealiseerib arist suurmaapidajat aristokraatiat, lismaal riigielu peatoeks on. N W. Puskar, et aristokraatia ühi na kõige kergemini on kidunemisel nult Inglise aristokraatia on sell oskanud, — teised on alla käin on nende üle oma otsuse teinud.

Huwitaw on, et W. Puskar kõlbliseist ümberkaswatamiseist pal kiriku abi peale sel alal käega l kirik olla ainult wäsinud hingeda olla asjata tegeliku elu wõitlus üksi kirik ühelgi maal ei olla hooldajaks. Elu on ette jõudn hädawaewalt wana usklikkuse war wal hoidwat.

Meie rahutut aega iseloomu gu „õnneerakondade“ ja organis watused, mis siit ja sealt üles ke ne ühiselu küsimustest sugugi Kirjutatakse kommunistlisi, kõlbli retsepta, mis elu imewäel pidada ma. Rahwas tahab imet, aga rahwamajandusteadus jääb ikkag likumaks teaduseks, kus luulega ära teha.

...meeste sõda.

...haawata saanud.

...alk awasid wastutule. Peagi ...ahinguplatsiks, kus kunlid kahe... ...sid. Lasmine ei kestnud kaua. ...id teel kaks meest kunlidest ta... ...lyes neist tunti ära tüli alga... Ta oli kaks kuuli paremasse ...kuna teine, kellel weri rinnust ...tundmata isik oli. Loost teatati ...inaalpolitseile, kes kohale ilmus ...haigemaija paigutas. Allikas ...nna Greiffenhageni kliiniku, ku... ...isif, kelle nimi nagu pärast sel... ...r Maurer oli, Rakwere linna ...piidi. Wiimane oli juhusliselt ...onda sattunud ja seal haawata ...i algatajad talumehed Männik, ...arts, wõeti wahi alla, kuna ...es laskeriistu enda kaitseks tar... ...esialgset ülekuulamist, wabaks

...kellel laskeriista luba puudus, ...agu lõpul maantee silla alla ära ...see hiljem üles leiti.

...line nõudmine.

...lükatud.

...e järele ostja nime peale ja wõis ...lja antud saada nõudjale ilma sel... ...teatamata. Kui ostja ei ole kau... ...sid peab tema järgmise postiga tea... ...a wastu wõtta ei saa. Rukis jõu... ...weebruaril 1921. a. „puhta ko... ...järele. 5. märtsil asub mingisu... ...n läbiwaatamisele ning 7. märtsil ...omisjon Baltiski. Järelekatsumi... ...a hoolsuseta ja lõpeb 12. märtsil. ...nab müüja teate, et kaupa wastu

...silma kõigile kaubanduslistele ...wastukäiw riigiagentuuri wii... ...äesti silmast lastub. Tallinna § 4 põhjal peab ostja nõuaugud ...oksul esitama, mis aga tegemata ...a ei ole ostja ära näidanud, mil... ...mittewastawus seisis. Oli see ...ransportdi süü. Ei aga kaupa ...ui tõepoolest olema pidi, selle eest ...müüja.

...il põhjustel otsustas rahukogu ...entuuri nõudmist rahuldada puu... ...kki suhtes, wälja mõistes B. ...ja Chr. Norrogerilt solidaarselt ...arka ühes 6 prots. arwates 1. ...a. ja 31.400 mk. kohtukuludega ...sas nõudmises ära ütelda.

...ei jäänud kumbki pool rahule ja ...latsioonikaebtused kohtupalatile. ...gentuuri wolinik adw. Paabo pa... ...ka teises osas rahuldada, kuna ...erica Oil Co." wolinik adw. Jo... ...äljamõistetud osa wastu waidleb. ...ile kohtupalati tsiwiilosakonna is... ...sel, kus poolte wolinikud oma ...sid.

...abo näitab, et müüjad on wastu... ...kaalu ja headuse eest. Riigi kau... ...oli riikline asutus ja sellepärast ...kohta börse reeglid makswad olla, ...poolte kokkulepe olemas, mida ...ostu-müügi lepingu tingimised. ...utub sellesse, et kaubasaadetise eest ...kinnitusselts, siis ei wääri see ...tähelepanu, sest kaup kinnita... ...õnnetuse wastu.

...hanson arwab, et kaubaagentuuri ...kliku asutusena wõtta, sest siin on ...sega, kes kaupleb. Samati leiab, ...wastuta selle eest, kui kaupa wä... ...kaup müüdi konossemendi ja kin... ...tide näol. Dokumendid näita... ...a oli laaditud tellitud arwul. Ka ...aktile Georg Sternberg alla kir... ...a aktiga nõus ei ole. Kuna kaup ...d on, on kõik wastuwaielused ...d ja kaup lõpulikult wastu

...dete tõenduseks palwab pooled ...a tunnistajaid ja eksperte ja lu... ...ada tõendusi. ...at, peale nõupidamist, otsustas ...a kinnituslepingu, kutsuda wälja ...rea tunnistajaid.

...e leheb kirjutawad õige tagasihoid... ...sest märgukirjade wahetamisest ...liitlaste wahel. Üldise arwamise ...hejuhtumine nüüd lõpulikult la... ...Locarno konwerents wõib kokku

...asutaw kogu laiali saadetud.

...1. oktoobril. Ateenast teatatakse: ...w kogu saadeti laiali, sest et ta, ...wastawas teadaandes seletatakse, ...i on kaotanud rahwa usaldus...

Kommunistide arreteerimised Ungaris.

Mässunõu paljastatud.

(Meie Budapesti kirjasaatjalt.)

Suurema osa oma wiletsusest peawad ungarlased kommunistide süüks. Kui sõda ametlikult lõppes, anti sõjameestele waba woli oma wäeosadest lahkuda. Tšehhid, serblased ja rumeenlased okupeerisid suurema osa Ungarist. Mingisugust wõimu ei olnud, kes oleks wõinud maad okupeerijate ahnitsemise wastu kaitsta. Nad talitasid nii kuidas neid süda kutsus. Näiteks wiisid rumeenlased suurema osa Ungari raudtee weerewast materjalist ära. Sel ajal, kui Miklos Horthy oma wägedega Budapesti marssis ja linna punastest wabastas, olid eelmised okupeerijad endid nii kõrwasti äraõõetud maasse sisse sõõnud, et lahkumisega sealt palju juttu ei olnud. Nii jäi ka suurem osa sellest maast nende kätte. Nagu Wenemaal, nii ka siin olid suurematels kommunistlisteks eestwedajateks juudid. Nimekamad tegelased neist olid: Bela Kun (peajuht), Rakos Mathas (kaubandusline komissar), Balogth Lajzls (Bela Kuni sekretär), Weinberger Zoltan jne. Suurem osa neist pääses põgenema ja osa wahetati nõukogude Wenemaal olewate ungarlaste wastu wälja. Uues kodus leidsid nad sooja wastuwõtmist ja igaüks neist pääsis wastuturikkale kohale. Kuid — nagu näha, ei meeldinud neile uus kodu mitte nii hästi ja silmad pöördi jälle Ungari poole. Kuidas sinna pääseda? Selleks oli waja kommunistlist korda siin maksma panna. Sel aastal augustikuul peeti Wiinis üleilmlist esperantistide kongressi. Punane wiisnurk sai rohelise wiisnurga wastu ümber wahetatud, kuid koosolekud ei peetud mitte seal, kus eelmised seda pidasid, waid Poa-li-Zioni nimelises sionistide töölisraamatukogu ruumes. Koosolekule anti nimeks „juudi kongress", selle peale waatamata, et augusti kuu käes oli. Tema juhatajaks oli Bela Kun. Wastu wõeti kongressil otsus: Aprilli kuul sotsiaaldemokraatide parteist ära lahkunud ühe osa, nõndanimetatud Wagi —parteisse sisse pugeda, et kergem oleks tegutseda. Lahkhelisid sünnitada sotsiaaldemokraatlises parteis ja sinna ka oma liikmeid sisse wiia. Peale selle ettewalmistust teha sõjariistus wäljaastumisteks. Rakukesi korraldada ja neis lõõkosasid korraldada. Suuremat tähelepanu pöörata posti, raudtee, elektri-tööliste, kui ka politsei ja sõdurite ettewalmistuseks. Seda oleks läbi wiidud ka isikute ehk lendlehtede abil. Peale selle tegi Bela Kun kooswiibijatele etteheiteid, et nad ülesköitsuse maha raputaks.

Kongressi tagajärjed andsid ennast warsti tunda:

Kommuniste toimetati üle Austria, sealsete salakaubawedajate abil. Kaasa anti neile Wiinist walepassid. Nõnda tulid ka üle piiri praegune mässulaste peajuht Rakos Matejas, Weinberger, Zoltan (wiimane oli Wenemaal „Prawda" juures üks toimetajatest) ja palju teisa. Ületuleku kohaks oli üks mägine koht walitud. Sedasama teed tarwitati juba waremalt, sealt käidi Wiinis agitaatorite kursustel. Rakukesi asutati üle terwe maa, wäiksemad neist olid 2—3-hingelised, suuremad tõusid 8—10 hingeni. Wiimaseid oli kõige rohkem kaewanduste piirkondes, nagu Pecs ja Mecsek-Szaboles. Sõjariistus wäljaastumist taheti tulewal kewadel läbi wiia. Selleks olid ka wagiparteis kommunistid kõwasti tööle asunud, kelle eesmärgiks oli koosolekuid segada, takistamisi korraldada ja politseid werewalamisele prowotseerida.

Neist kawatustest oli Ungari politseil juba septembri algul andmed olemas. Alles nüüd õnnestus neil suuremat osa sellest põrandaaluseist seltskonnast tabada. Nii wõeti minewal teisipäewal kaks peategelast, Rakos Matejas ja Weinberger Zoltan kinni. Politseil on korda läinud ka kätte saada Bela-Kun'i kõnet, mida ta Wiinis pidas „mai-kongressil." Selles kõnes ütleb ta: et nõukogude Wene walitsus on meile 80—90 tuhat dollarit toetust annud.

Nagu näha, on mässu korraldamine wäga hästi mõeldud olnud. Näiteks: suurem osa kommuniste ei tunne üksteist mitte nimepidi, aga siis kui neid silm-silma wastu seatakse — tunnewad. Suurem osa aga ei tunne peale kahe isiku teisi kohtualuseid. Kätte on weel saadud nimekirjad, millel nende isikute nimed tähendatud olid, kellest kiiremas korras lahti soowiti saada. Nimekirja eesotsas figureeriwad: Praeguse walitseja Horthy Miklo'si, peaministri graf Bethlem'i, tööstusministri Vass'i ja teiste nimed.

Erich Lepp.

Budapestis, 27. septembril 1925.

Luuleline rahwamajandusteadus.

В. И. Пускарь: Къ высокому и свѣтлому знай вѣрный путь. Тип. К. Маттисена, 1925.

Saladuslik raamat. Pealkiri, nagu kooliplikad üksteisele albumi kirjutawad. Käsitkirja õigustel triikitud, hoiatusega, et „alle Rechte, einschließlich des Übersetzungsrechtes, vorbehalten". Ees ja taga tsitaadid Puschkinist, Goethest ja B. W. Adamowitshist. Wiimane wõib Wene leksikoni järele olla Wilno sõjakooli ülem. Tema oma ollagi kooliplikalik-luuleline wärs, mis raamatul pealkirjaks.

Autoril on kahtlaselt Eesti maiku nimi ja tema wenekeelse töö raskepärane stiil laseb ka mitte-wenelast oletada.

Raamatu sisust ei saa õieti aru, kas ta peab olema sotsioloogiline traktaat wõi publitsistline jutlus. Kõige enam näeb ta olewat mingi omapärane luuleline rahwamajandusteadus.

See algab sellest, kuidas rewolutsiooni aastad kõik kõrge ja heleda porisse tallanud ja lõpeb teenäitamisega, kuidas seda kõrget ja heledat jälle leida, — nimelt tulla see organisatsioon luua tihelkonna, maakonna ja kubermangu korraldustega.

Peale Puschkini, Goethet ja Adamowitshit, tsiteeritakse ka Napoleoni, muuseas Napoleoni lauseid, kus see rewolutsioonilistele ja päraströwolutsioonilistele „ideoloogidele" oma suurepärast põlgtust awaldab. Sellest hoolimata on raamat ise aina „idoloogiale" pühendatud, pealegi õige segasele.

W. Puskar idealiseerib aristokraatiat, eriti suurmaapidajat aristokraatiat, nagu see Inglismaal riigielu peatoeks on. Kahjuks unustab W. Puskar, et aristokraatia ühiskonna ökekihina kõige kergemini on kidunemisele kaldunud. Ainult Inglise aristokraatia on selle wastu püsida oskanud, — teised on alla käinud ja ajalugu on nende üle oma otsuse teinud.

Huwitaw on, et W. Puskar küll ühiskonna kõlbliselt ümberkaswatamisest palju loodab, kuid kiriku abi peale sel alal käega lööb. Praegune kirik olla ainult wäsinud hingede jaoks ja teda olla asjata tegeliku elu wõitlustesse tõmmata. Ükski kirik ühelgi maal ei olla enam kõlbluse hooldajaks. Elu on ette jõudnud kirikust, kes hädawaewalt wana usklikkuse waremetel end ülewal hoidwat.

Meie rahutut aega iseloomustawad kõikjalgu „õnnerakondade" ja organisatsioonide kawatused, mis siit ja sealt üles kerkiwad, kus enne ühiselu küsimusteste sugugi pole mõeldud. Kirjutatakse kommunistlisi, kõlbliisi ja maagilisi retsepta, mis elu imewäel pidada paremaks muutma. Rahwas tahab imet, aga seda ei ole ja rahwamajandusteadus jääb ikkagi kõige proosalikumaks teaduseks, kus luulega midagi pole ära teha.

L.

Ameerika miljardääride tulumaksud.

Rockefeller esimesel — Ford teisel kohal.

Ameerikas on awaldatud tulumaksude nimestik. Sellest on näha, et John D. Rockefeller (noorem) maksab tulumaksu käesolewal aastal 6.277.669 dollarit. Järgmine on Henry Ford oma 2.608.806 dollariga, kolmas on eelmise poeg Edsel, kes maksab 2.158.055 dollarit. Kaheskümnesneljas selles huwitawas nimestikus on Thomas W. Lamont New-Yorgist, kes maksab 480.000 dollarit. Teisi, meilgi nime järele tuttawaid isikuid on muuseas järgmised: W. J. Bryan (nüüd juba surnud) „ahwiseaduse" wastane) 2.583 doll. — Jackie Coogan (kinonäitleja-lapsuke) 268 doll. — Clarence Darrow (ahwiseaduse kaitsja) 3.900 doll. — Rudyard Kipling (kuulus kirjanik) 4.998 doll. — Pola Negri (filminäitlejanna) 15.108 doll. — Ignace Jan Paderewski (Poola klaweritunstnik) 16.161 doll. — Mary Pickford (filminäitlejanna) 34.075 doll. — Booth Tarkington (kirjanik) 8.478 doll. — Hylan, New-Yorgi linnapea ei maksa tsentigi, samuti on lugu ka J. Ogden Armouri, lihatrusti organiseerija ja suurima osanikuga. — Nagu nimestikust näha, on tulumaksu summad eht-ameerikalikud, wähemalt suuruse suhtes.

Punawäelaste wastuhakkamised.

Polgu komissar tapetud.

Budapesti „Pester Lloyd" toob ära oma kirjasaatja telegrammi Moskwast, kus kõneldakse talupoegade ja punawäelaste rahutustest. Nimelt oli Orsha piirkonnas lahti puhkenud talupoegade rahutused. Moskwast saatis keskkomitee rahutusi likwideerima Smolenskis seiswa punawäe rügemendi. Kui punawäelased teada said, et neid tahetakse kasutada talupoegade rahutuste mahasurumiseks, otsustasid nad omal koosolekul käsku mitte täita. Rügemendi komissar Goldman, kes distsiplinaar-karistusi määrata tahtis, tapeti maha. Kiirelt saadeti kohale GPU suurem salk, kes wastuhakkajatelt sõjariistad ära wõtsid. Rügement saadeti laiali ning mehed paigutati teistesse wäeosadesse Astrahani piirkonda.

„Morning Post" Inglismaal toob ka Moskwast teate sama sündmuse kohta. Teatab aga weel, et Tagakaspias, Kuschki kindluses maha tapetud kommunistlised ohwitserid ja allohwitserid. Ka Hodgenti wäeosad on wastu hakanud, kui neid Kolandi saata taheti rahutusi maha suruma.

„Waba Maa" on kõige loetawam ja kõige usaldatawam päewaleht Eestis.

„Waba Maa" maksab postiga 300 mk. weerandaastas. Maksuta laasanneteks: pildidega nädalleht „Esmaspäew", ja ärarebitaw wärwiline seinakalender. Tellimisi wõetakse wastu kõigis wabariigi postiasutustes.

Kashmiri uus maharadsha.

Muinasjutuliselt rikas India prints walitsejaks.

Umbes nädala eest suri 75 aasta wanaduses India kõige rikkama osariigi Kashmiri walitseja maharadsha Pratab Singh. Nüüd astub tema asemele ta wennapoeg Hari Singh. Wiimane on 30 aastane elumees, kelle isiklik warandus tõuseb 12 miljoni naelsterlingi peale. Rikas on ka kuulus Kashmiri riik. Aastane sissetulek selle walitsejale on miljon naelsterlingit. Kashmiri on 80.000 ruutmiili suurune ja peetakse seda üheks ilma ilusamaks maaks. Kõikidest India printside toredatest lossidest on Kashmiri paleed kõige uhkemad. Samuti on selle walitseja maharadsha kõige mõjukam Indias.

Uus maharadsha on saanud oma hariduse India printide koolis Ajmeres. Ta on olnud juba aastaid asewalitsejaks oma oma haiguse ajal ning ühtlasi on ta olnud Kashmiri sõjawägede ülemjuhatajaks. Enne walitsejaks saamist peab Londonist selleks wormilik luba olema. Seda muidugi ei keelata ja käesolewal nädalal antakse Hari Singhille au 21 suurtükipauguga.

Noor maharadsha sai läinud aastal kuulsaks „Mr. A." skandaali pärast. Lugu oli nimelt nii, et prints Hari Singh, kes kahe aasta eest abiellus Dharampuri maharadsha tütrega, oli tulnud Euroopasse end lõbustama. Toredasti ja raha pillates elas ta Pariisis ja wahel ka Londonis. Detsembrikuul Pariisis wiibides tuli siis see aasta kõige kõmulisem skandaal awalikuks. Printsi adjutandiks oli keegi kapten Arthur. Tema oli tuttaw kihlwedude korraldaja Robinsoni ja tema naise ning adwokaat Hobbsi ja weel kellegi Montague Nöel Newtoniga. Kes neist raha wäljapressimise plaani sepitses, pole täpselt teada, kuid nähtawasti mängisid nad kõik koos. Kapten Arthur tuttwustas ilusa proua Robinsoni printsile ja peagi arenes wiimaste wahele intiimne suhe, mis pikemat aega kestis. Proua Robinson oli aga ainult söödaks, lõksuks, mille abil prints sisse weeti. Jõuluid wastu wõtma läks prints prouaga ühte Pariisi toredamasse hotelli. Teised salaliitlased teadsid sellest ja siis saadeti Newton hotelli, kus tema leidis printsi parajasti proua Robinsoni juurest, wiimase magadistoast. Skandaal oli walmis, kuid Newton lubas waikida, muidugi tingimusega, et prints selle eest maksab. Ja Hari Singh kirjutas kaks tšekki, kumbki 150.000 naelsterlingi peale. Hiljem wõeti ühe tšekiga Midland pangast Londonis printsi arwelt 150.000 nl.-sterlingit wälja. Tšekk oli olnud Robinsoni nime peale kirjutatud, kuid raha tõstis pangast Hobbs. Siis tuli ta Newtoni ja kapten Arthuri juure ja nad jagasid 125.000 naelsterlingit oma wahel ja teatasid Robinsonile, et prints oli annud ainult 25.000 naelsterlingit. Wiimakstähendatud summa jagati nüüd nelja peale ja Robinson sai selleşt weerandi, wõi kaks. Asi näis kõigiti korras olewat ja naine jäi edasi printsi kasutada.

Kuid hiljem sai printsi juriidiline nõuandja teada, et raha wäljapressimine printsilt oli wandeseltsi ettemõeldud töö. Hari Singh wihastas ja saatis ilusa proua Robinsoni sinna, kus ... Mis printsisse puutus, siis kartis ta skandaali ja waikis raha wäljapressimiseşt. Kuid nii ei teinud Robinson, kes wahepeal oli saanud teada, et Hobbs oli tema nimel pangast 150.000 naelsterlingit wälja wõtnud. Robinson andis kohtusse tsiwiilse nõudmise panga wastu. Asja arutamine kohtus paljastas terwe salaliidu. Esiteks ei tahetud printsi nime awaldada, waid nimetati teda kohtudokumentides lihtsalt „Mr. A." Waewalt oli asja kuulamine kohtus alganud, kui Ameerika ajakirjandus pasundas terwele ilmale, et saladuslik „Mr. A." pole keegi muu, kui Kashmiri prints Hari Singh. Warem oli India ministeerium keelanud printsi nime ühenduses selle protsessiga awaldamast, nüüd aga oli see keeld asjata. India, eriti Kashmiri paleedes, äratas skandaal pahameele tormi. Kashmiri maharadsha tahtis juba Hari Singhilt troonipärija õigused ära wõtta. Nagu teada, ei tulnud sellest midagi wälja, sest Inglise walitsus polnud sellega nõus.

Ka Robinsoni nõudmist ei rahuldatud. Kõiki salaliitlasi karistati raha wäljapressimise pärast ja proua Robinsoni nimetati lihtsalt lirwaks, kes end printsile müünud „waikimisraha" wastu. Prints Hari Singh sõitis tagasi Kashmiri ja üks ajaloo suurematest skandaalidest unustati peagi. Nüüd, printsi maharadshaks saamise puhul, tuletati seda uuesti meele.

Kashmiris kuulutati wana walitseja surma puhul 13 päewa kestew lein ja 27. septembril, millal surnu maeti, seisis töö terwes Kashmiri ja Jammu riikides. Surnukirst oli mässitud kullast riide sisse ja kullast ornamendid kaunistasid selle külgi. Kirstu järele sammus Hari Singh ja rahwa hulka külwati leinarongi möödudes suurel määral rupee rahasid.

Kurbmäng mägedes.

Alpid nõuawad inimohwreid.

Iga suwi toob enesega kaasa kurbmänge mägedes. Üks teiseşt kohutawam. — Rekordid tõusewad õnnetuste alal.

Nii juhtus näiteks hiljuti Grenobli mägestikus järgmine kurbmäng.

Suwe lõpul sõitis sinna oma pruudiga noor, rikas pariislane. Nad korraldasid ekskursiooni mägestikku. Olles juba mägestiku tipul, ekisid nad teelt ja kõndisid mööda jalgteesid, mis waewalt näha olid.

Õhtune hülm tuli kallale. Mõlemad olid kergelt riietatud, mis neid allalaskuma sundis. Otsides teed kukkus noormees umbes 200 meetri kõrguselt kaljult alla kuristikku ning jäi terawa kalju ääre taha pidama, kus teda uus põhjata kuristik ootas.

Pruut ronis mööda kaljut alla peigmehe juure ja leidis selle weel elu tundemärkidega. Andes talle abi, mis wõis, püüdis ta peigmeest kardetawast kohast ära tassida, kuid tal puudus selleks jõud.

Armastatud inimest ei wõinud ta kaotada. Naisterahwas seob õnnetu keha ümber nööri ja kinnitab selle kuristiku kohal kaswawale puule, ise kõrwale heites.

Alles hommikul leiti nad kätte tagaotsijate poolt.

Aastat kolm tagasi läks ringkonnal turistidel korda päewawalgele tuua Alpi mägedes põhjata kuristikku. Mõned Milano turistid ja geoloogid laskusid köitega kuristikku, mille sügawus 345 meetrit oli. Kuristiku põhjas leiti järw.

Tšeka koleduşed.

Inglise peaministri poeg tšekistidest.

Briti wanameelsel peaministril Stanley Baldwinil on poeg, Oliver. Wiimane on, nagu Inglise tähtsamate wanameelsete pojad harilikult, sotsialist. See on muidugi saatuse iroonia neile isadele. Kuid noor Baldwin on ühtlasi ka kirjanik. Läinud nädalal ilmus trükist ta raamat „Six Prisons and Two Revolutions" (Kuus wanglat ja kaks rewolutsiooni). Oma teoses kirjeldab ta oma läbielamisi ja tähelepanekuid Anatoolias ja Trans-Kaukaasuses. Muuseas on ta raamatus järgmised kohad:

„Terrorist Artabekow saadeti Moskwast Armeenia tšeka ülemaks. See mees oli saawutanud oma kuulsuse tappes wange oma kätega. Kord oli ta tapnud rohkem kui 100 ohwitseriwangi.

„Artabekowi tapmismetoodiks oli lasta kuul oma ohwri kõhusse ja siis waadelda tema surma. Teised töeks kinnitatud wiisid, mida ta wangide tapmise juures tarwitanud, on liig toored kirjeldada ... Artabekow oli sõja ajal ohwitseriks tšaari wäes; ta on heast perekonnast pärit.

„Kord leidsin linna äärel jalutades naise surnukeha. Wiimase juures istus ta mees, kes nähtawasti oma naisele warsti järgneb. Mehe süles oli laps — nende laps — kes täiesti alasti. Laps oli nälginud ja wärises külma käes. Ning nuttis haledasti. Ka mees hakkas nutma. Korraga jättis mees nutu ja hakkas lapse keha igalt poolt lakkuma. Kartsin, et mees sööb lapse, kuid eksisin. Ta lakkus lapse ihu selleks, et seda wäikest olewust soojana hoida."

„Tund hiljem tulin samale kohale ja siis oli seal kolm surnukeha hunnikus, isa, ema ja nende alasti laps. Palusin surnukehade juures jumalat, et kõik, kes usuwad kommunismi, nagu seda Wenemaal õpetatakse, oleksid wõinud seda ja teisi samasuguseid juhtumisi oma silmadega näha."

Uus odawiske rekord.

Soome konsulaat San Franciscos teatab, et kuulsa soomlase-odawiskaja Jonny Myyrä on seal wiskanud oda 68 meetrit ja 60 tsentimeetrit. See on ligi poolteist meetrit rohkem kui senine ilmarekord, mis oli rootslase Gunnar Lindströmi käes.

Tartu weewärgi küsimus.

„Epideemia" sakslaste rühmas. Uus sild saab walmis detsembrikuus.

Jooned Tartu linnawolikogu koosolekult.

Tartu linnawolikogu wiimane korraline peakoosolek 30. septembri õhtul oli tõsine töökoosolek ja sellena wõrdlemisi hall ja üksluine. Ainult lõpupoole töid rohkem elawust Saksa ja kristliku rahwaerakonna küsimused ning linnaisade „kostmised". Sedagi lühikeseks ajaks.

Linnawolikogu töö ei tõmba sakslasi.

Saksa rühm on oma koosseisuga kimbus. Keegi ei taha heameelega linnawolikokku tulla. Linnawolinik Sihle teatas mõne aja eest wolikogu juhatusele, et ta wolikogust tagasi astub; saabeti kutse järgmisele kandidaadile Hirschfeldtile, kuid ka see loobus sellest ametist. Järgmine kandidaat G. Hoppe omakorda teatas, et ta terwislistel põhjustel ei saa wolikogu tööst osa wõtta; sellepeale saatis juhatus kutse järgmisele isikule kandidaatide nimekirjas Wold. Eschscholzile, kuid nägu wolikogu juhataja P. Põld koosolekul konstateerib, ei olc ka see härra koosolekule tulnud. Omapärane epideemia!

Tartu „jaarmarkile" kriips peale.

Igal talwel peeti Tartus, nagu mitmeski teises kodumaa linnas, oma traditsioonilist aastalaata — „jaarmarki", nagu kohalik idioom seda nimetas. Rahwasuus kannab ta ka weel „Saksalaada" nime, kuna selle kolme nädala jooksul, mis laadal äritegemiseks oli määratud, peaasjalikult ainult linnakaubaga ja igasuguse tühja-tähjaga kaubeldi — maarahwas esines „jaarmarkil" suuremalt osalt ainult uudishimuliste waatlejate ja ostjatena.

Nüüd leiab linnawalitsus, et meie majanduslise elu arenemisega sarnase aastalaada järele enam mingit tarwidust ei ole. Müügikohana ei täida ta enam oma otstarwet. Pealegi on ta söögituru platsil, kus teda peetakse, suureks tülinaks.

Lnw. Rekand arwab, et aastalaadast wõiks paar esimest päewa hariliku laadana siiski püsima jääda, et maainimestele wõimalust anda kaubelda. See wäide tõrjutakse aga teiste poolt tagasi. Lnw. M. Kurs-Olesk esitab soowiawalduse, et Tartus igal aastal wähemalt korrapäraliselt „Eesti nädal-mess" korraldataks. Senise juhuslikult korraldatud „Eesti nädala" tagajärjed tunnistawad, et kasu sarnasest nädalast on.

Hääletusel otsustatakse ühel häälel aastalaat, mille kestwus seniajani 7.—28. jaanuarini, ära kaotada.

Uue supelusmaja projekt.

Linnawalitsuse esitaja teatab, et linnawalitsus olla kawatsenud Kartuli tän. asuwat linnamaja ühes platsiga jõe ääres, Piiri tänawal olewa Ainsoni krundi wastu ümber wahetada. Ainsoni krunt on küll wäiksem, kuid asub jõe ääres ja linnawalitsusel on kawatsus sinna tulewikus uut supelusmaja ehitada.

Selle küsimuse ümber tekiwad waielused. Mõni linnawolinik teab rääkida, et Ainsoni krunt soine olla jne. Lõpuks wõetakse siiski linnawalitsuse ettepanek — kruntide ümberwahetamise asjus — waztu.

Kinodelt wõetawat Punase Risti lõbustusmaksu otsustati wähendada wastawalt Riigikogus wastuwõetud seadusele.

Seicle jõrgnes terwe rida igasuguseid wähema tähtsusega ettepanekuid — ehituslaenude, kinniswara maksude jne. asjus, mis sel kujul, nagu nad linnawalitsuse poolt ette pandi, wastu wõeti.

Uue kohwiku awamiseks

anti luba Alwine Peetsile. Kohwik awatakse Tähe tän. nr. 62. Tartu Wene ühingule anti luba cinclaua awamiseks.

Tartu weega warustamise küsimus

tekitas koosolejates wast kõige rohkem huwi, kuna juba ammu kuulda oli, et kusagilt selles asjas üks „pomm" linnawalitsusele tahetakse alla sokutada. Saksa rühma esitaja Dr. J. Meyer esines pikema kõnega, milles ta andis huwitawa ülewaate weewarustuse küsimuse arenemise kohta Tartus.

Weewärk Tartusse.

Weewärgi ehitamise küsimus on teatud raskustega seotud. Suurtes linnades tuleb weewärgi sisseseadmine odawam, samuti ka wäikestes, kuid keskmistes on see kallis, kuna tänawate pikkus, wõrreldes majade rohkusega, on seal liiga suur. Sellepärast on Tallinnas, Riias ja Wiljandis weewärk, Tartus see aga puudub. Siiski on juba ammu Tartus weewärgi ehitamise küsimust kaalutud, kuid teostamisele ei ole asutud. Arwati, et kaewuweest Tartule küllalt jätkub, kuna pearõhku pandi ainult joogiwee muretsemise peale, kõrwale jättes muudeks tarwidusteks wajalikku wett.

Dr. Meyer leiab, et kaewudest Tartule üksinda ei jatku. Joomiseks tarwitatakse ainult weerand koguweest, mis üldse majapidamises tarwitatakse. Weewärk peab muretsema mitte ainult joogiwett. Tartus on tänawad suwel wastikud, neid ei kasteta — wett on wähe. Ka tulekahjud sünnitaks mõnedki miljonid kuldrublasid wähem kahju, kui wett käepärast oleks.

Puurkaewud Emajõe kõrwale.

Kõneleja soowitab wett hakata wõtma puur- wõi n. n. „celkaewudest", mis tuleks kaewata mõni mtr. Emajõe kaldast. Jõewest woolaks maapinnast puhastatuna kaewudesse ja sealt woolaks weewärgi kaudu, mida osakaupa wõiks ehitada, majadesse. Soowitab asutada komisjoni, kes läbikaaluks weewärgi ehitamise wõimalusi.

Linnapea Luik ei poolda eelkõneleja mõtteid. Weewarustamise komisjon, mis asjatundjatest koosneb, olla linnawalitsusel juba olemas ja isegi eeltöid teinud. Eelmisewal aastal ei olla aga saadud wihmase suwe tõttu uurimistöid lõpule wiia, samuti ka minewal aastal, kus rahast puudus olnud. Loodab tulewiku peale.

Isiklikult arwab, et weewärgi ehitamisest siiski niipea asja ei saa, kuna wäljamaa kapital liiga kõrgeid protsi. nõuab, mis wee kalliks teeks.

Järgmisel koosolekul saab jällegi weeküsimusest kuulda, sest linnawalitsust wolitati aruandega esinema selle komisjoni senise töö kohta.

Uus sild „jõululaupäewaks" walmis!

Kristlik rahwaerakondlane Treuman kurdab, et oktoobrikuu olla juba käes, kuid uus kiwisild ei hakkagi weel walmis saama.

Linnapea wastab, et silla betoneerimine olla juba lõpetatud. Woolteist kuud kestwat weel seni kui sild kiwineb, siis algawad katsed raskuste kandmises ja alles wast detsembrikuu jooksul (keegi hüüab wahele: „jõululaupäewal!") wõib loota, et sild liikumisele awatakse.

Koosolek lõppes paarituunilise töö järele kell 8 õhtul.

Sada marka ei ole raha

kui miljonid kaalu peal. Tallinna Eesti Muuseumi loterii täht toob õnne. Rutake, sest loosimine läheneb.

Waadake hoolega ringi!

Kas käib naabril „Waba Maa"? Kui mitte, siis mõjuge, et ta leht kohe ära tellib.

Eesti kirikumehed Stockholmi konwerentsil

Konsistoorium ja „protestandid".

W. a. härra „Waba Maa" toimetaja.

Konsistoorium palub alljärgnewat õiendust teie lugupeetud lehes lahkesti awaldada:

Konsistoorium teatab, et Eesti kiriku esitajateks Stokholmis 19—30. aug. s. a. peetud tegeliku ristiusu ilmakonwerentsile on peale piiskopi Konsistoorumi otsusega 24. märtsist s. a. määranud õpetajad H. Kubu, J. Lattiku, prof. dr. H. B. Rahamägi ja dotsj. E. Tennmanni, ega ei wõi niisugusteks esitajaks õpetajat T Tallmeistrit tunnistada, kes sarnasena olewat tegutsenud, nagu „Waba Maas" nr. 213 — 15. septembril s. a. ilmunud artiklis „Elu ja töö" kirjutatud, kuna õpetaja T. Tallmeistril selleks wolitused puudusid.

Konsistoorium.

Õp. Tallmeistri seletus.

Käesolewas küsimuses on konsistoorium õp. Th. Tallmeistrile 28. sept. s. a. nr. 1767 all ka isikliku järelpärimise saatnud, mille peale wiimane 1. okt. s. a. nr. 1836 all järgmise wastuse on annud:

1. Mõni päew enne ilmakonwerentsi algust olin konsistoorumis ja kõnelesin härra piiskopiga sellest, et ma isikliku kutse Stokholmi saanud olen, kuhu heameelega sõita tahaks, mida aga suured sõidukulud weel otsustada ei lubanud. Piiskop toonitas omalt poolt, et see wäga hea oleks, kui mina sõidaks, sest nimetatud wiiest esitajast jääb wist neli nii kui nii sõitmata. Küsisin, kas ma tarwilikul korral kirjalikku soowitust saada wõiks, aga peale selle kui kutsekaardid wõrrelnud olime ja näinud, et minu oma niisamasugune oli kui ametlikkude esitajate kutsed, tähendas piiskop: „Miks ja selle soowitusega weel teed, sissepääsu wõimalus sul on ja hääletamisi seal üldse ei ole." Kõnest jäi mul mulje järele, et nalwe korramise korral ma ka soowituse saanud oleks ja jumalagajätmisel küsis piiskop weel kord — seekord juba prof. Rahamägi juuresolekul: „Kas sõidad siis? Ma soowitaks küll!" Et ma niisugusest juhuajamisest, mis mul selgesti meeles on, teatawaid järeldusi teha wõissin, on ometi iseenesest mõista. Peaks aga härra piiskop selle juhuajamise tõelikkust eitama, siis — siis ei jää mul muud järele kui uskuda, et ma mingisuguses wisionäärses seisukorras wiibisin, kus ma asju nägin ja kuulsin, mida reaalses elus ei olnud.

2. Stokholmis lasksin ennast ajakirjanduse esitajana sisse kirjutada ja wõtsin sellena ka terwe esimene päew konwerentsist osa. See oli mul ka palju kasulikum, sest ajakirjanikkude loosh oli igalpool palju lähemal ja näha ja kuulda palju kergem kui Eesti esitajate istekohal. Järgmisel päewal teatas aga dotsent Tennmann, et tema juba 5—6 päewa enne konwerentsi lõppu ära peab sõitma ja nii jääks Eesti täiesti ilma esitajeta. Soowitaw oleks aga, et tarwilikul korral wähemalt mõne kohaliku inimese poole pöörata teataks ja sellepärast wõiks mind mõne esitaja „substituudina", misjugune instituut seal ette oli nähtud, sisse kirjutada lasta. Et mul eespool kirjeldatud juhuajamine resp. wisioon wäga elawalt silmi ees seisis, pani dotsent Tennmann büroos ette mind piiskopi asemikuna üles tähendada, mis ka wastu wõeti. Tegin seda selles naiiwses usus, et Eesti kirikule mõnesuguse wahetalitajana kuidagi kasulik olla saan ja et Tallinna Püha-Waimu koguduse õpetaja selleks ehk wast mitte wähem sünnis ei ole kui näiteks wiie ja poole ametiaasta wõrra temast noorem Jaani kiriku õpetaja. Nii läks mul ka korda wiimastel päewadel selle peale tähelepanemist juhtida, et töö jatkamise komiteesse minu arwates piiskop J. Kukk ja tema asemikuks prof. Rahamägi walida wõiks, mis siis ka sündis. Mitmekordsest teadaandest ajakirjanduss ja käesolewast arupärimisest pean ma aga järeldama, et ma sellega — wähemalt Eesti kiriku „usklikuma" osa silmis — suure „kuriteo" korda saatnud olen ja sellepärast awaldan selle kohta oma kõige sügawamat kahetsust.

Täieliku lugupidamisega

Theodor Tallmeister, p. l.

Keskseltsi asjatundjad.

Maaparandajate kitsikus Kaalepi-Wetepere.

Tänawu kewadel otsustasid Järwamaal Kaalepi ja Wetepere põllumehed oma wesiste sooheinamaade kuiwakslasimiseks wõtta ette põhjaliku kraawituse. Ühise palwega 10 põllumehelt paluti põllutööministeeriumilt toetust magistraalkraawi kaewamiseks 5 klm. ulatuses. Loodimistööd tegid põllum keskseltsi asjatundjad kohalikkude põllumeeste kulul. Nemad walmistasid ka töö projetti ja eelarwe 705.805 marga peale. Põllutöömin. määrati toetuseks 335.000 mk. keskseltsi eelarwe alusel. Töö alustati. Põllumehed lootsid puudujääwa osa ise kokku panna, osalt maaparanduse laenu abil.

Töö kohapeal aga töi ilmsiks asjatundjate asjatundlikkuse: maa koostus oli uuritud läbi puudulikult ja projekti märgitud walesti. Nii on projektis märgitud „muda" asemel 12 waia wahel paas, samuti 8 waia wahet „kruusa" asemel kindel paas. Kokku tuleb wälja lõhkuda 1186 kuutmeetrit paasi. See töö nõuab lisakulu umbes 300.000 marka. Kuna algusprojekt oli esitatud põllumeeste eneste poolt, ei wõta enam põllutööministeerium parandust arwesse toetuse suurendamiseks. Nüüd on põllumehed raskes seisukorras. dk.

Wõru maakonnawalitsuse tegewus 1924 a.

Maakonnanõukogu koosolek 25./26. sept.

25. ja 26. septembril peeti Wõru maakonnawalitsuse ruumides maakonnanõukogu koosolekut. Koos oli 14 liiget. Koosolekut juhatas nõukogu esimees Hagiwang. Enne päewakorra juure minekut teatas esimees, et wabanenud kohale, mis tekkis ühiswäerinna likwideerimisega, tuleb põllumeeste nimekirjast Loss.

Esimesena tuli arutusele maakonnawalitsuse tegewuse aruanne 1924. a. kohta. Maakonnawalitsuse tegewust täinud aastal wõib rahuldawaks pidada. Eelarwe oli maakonnanõukogu poolt wastu wõetud 33.145.729 marga juuruses, kuid täideti tasakaalus 29.292.050 marga 50 p. suuruses. Sellega on tulusid 3.851.678 marka wähem saadud, kui seda eelarwes ette oli nähtud. Puudujäägist oli tingitud, et maakonnawalitsus ei suutnud laenusid niipalju tasuda, kui ette oli nähtud ja samuti ei suutnud ta teede juures, mis mitmel pool õige halwas seisukorras, suuremaid parandusi ette wõtta.

Uutest ajutusteet ja kawatsusteet oleks nimetada järgmisi: Erastwere härrastemaja omandamine wanadekodule 610.247 marga eest ja tööstuskooli ellukutsumiseks wastawate eeltöode tegemine ning eelarwete esitamine. Tilsi lastekodu juure awati uus atwalik algkool. Linna haigemaja ühiselt maakonnaga ülalpidamiseks on eeltöid ja kawatsusi tehtud.

On peetud 64 maakonnawalitsuse koosolekut ja läbi arutatud 1059 küsimust.

Kuritarwidusi, kohtu alla andmisi ja ametist tagandamisi maakonnawalitsuse ametnikkude hulgas möödunud aastal ei ole olnud.

Wõru hobusepostijaama tegewuse wõttis maakonnawalitsus oma otsekohesele juhtimisele ja korraldamisele 1. maist 1924. a. Nagu aruandest näha, on postijaam tegutsenud kaunis korralikult. Ta on suutnud isegi inwentari suurendada ja remondi tarbeks määranud 83.154 marka. Hobusepostí wedada on ka ametlik kirjapost Wõru linna ja jaama wahel. Ka Wäimela põllutöökool ja katsetalu on möödunud aruande aastal korralikult tegutsenud. Katsetalu majanduse aruande 1.304.543-margalise kasuga lõpetanud. Kooli juures töötab 1. maist 1924. a. alates ühispiimatalitus.

Raskendused ülikooli lõpetamisel.

Ülikooli õigusteaduskonna poolt on wälja töötatud ajutised määrused õigusteaduskonna lõpetamise kohta, mis juba ülikooli nõukogu poolt kinnitatud ja jõusse astuwad. Uute määruste järele peawad üliõpilased, kes õigusteaduskonna magistri astmega tahawad lõpetada:

1) õiendama eksamid „maxime sufficit" (wäga hästi) wähemalt 12 ainest, nende seas Rooma õiguse süsteemis, kriminaalõiguses, riigiõiguses, tsiwiilõiguses ja õiguse üldõpetuses (chf Eestimaa õiguse ajaloos);

2) walima ühe tsüklusest, millesse jagunewad õigusteaduskonna õpetused ja õiendama selles tsükluses eksamid laiemas ulatuses ja

3) esitama ühe aasta jooksul pärast eksame kirjatöö, milles iseseiswalt teatawat alust teaduslisel wiisil käsitatakse ja mida teaduskond rahuldawaks loeb. Kes õigusteaduskonna magistri astmega ei lõpeta, kuid kõik nõuetawad eksamid ja tööd rahuldawalt teinud, saab teaduskonna ettepanekul ülikooli walitsuselt wastawa diplomi teaduskonna lõpetamise kohta.

Seniajani makiis lihtsustatud kord, mille järele magistri aukraadi sai, kui wähemalt pool aineteet hästi sooritatud, nende hulgas kolm peaainet ja diplomi kirjatöö esitatud.

Mingisugueid täiendawaid tsükluse eksame seniajani ei olnud tarwis.

Meierei ümberehitus Tudulinnas.

Tudulinna ärksamate põllumeeste poolt asutati Tudulinnas meierei, mis algusel täiesti kiratses leige osawõtmise tõttu. Kuid kui talupidajad meierei tähtsusest aru said, hakkas ta jõudsasti töötama ja piima toodi suurel hulgal kokku. Ruumid, mis walla käest renditud, on kitsad ja ei wasta nõuetele ja sellepärast wõeti awaramate ruumide muretsemise ehk ka maja ehitamise küsimus üles. Ühtlasi sellega otsustati praegusest käsitsi töötawast meiereist üle minna aurujõu peale.

Ka Oonurmes on meiereile alus pandud ja loodetakse lähemas tulewikus meierei juba käima panna. K. P.

Loomaarst Märjamaale.

Et wiimasel ajal „külatarkade" kuulsus kadumas ja nende arstimise wiis enam pooehoidu ei leia, andis loomaarsti puudumine mõnelegi abitarwitajale ennast tunda. Tarwilisel korral tuli teda kas Naplast ehk Wigalast wälja kutsuda, mis kulukaks läks ja igakord ei olnud neil wõimalust nii kaugele oma jaoskonnast wälja sõita. Nüüd on loota, et juba 1. nowembrist ka Märjamaa omale loomaarsti saab. Maakonnawalitsusel on kandidaat olemas ja ruumide asjus on ka kokkulepe ühe Märjamaa majaomanikuga saawutatud. Et ümbruskond laialdane, ei jaa ka tööpõld wäike olema.

Kehw meesaak Läänemaal.

Tänawu suwe oli õige kehw meesaagi poolest. Isegi ei ole jõudnud mesilased niipalju tagawara korjata, et endid ületalwe elatada ja mesinikud on sunnitud omi „orje" suhkruga söötma, et ära kärwamise eest hoida. Tuli noori peresid heitmise ajal sööta, mis täiesti ebaloomuline nähtus. Niisugusel katastroofilisel ajal tuli ennemalt riigiwalitsus mesinikkudele appi ja anti mesilaste söötmiseks ilma tollirahata suhkrut. Kas ei wõiks ka tänawu aasta riigiwalitsus mesilaste söötmiseks suhkrut tollirahast wabastada?

Mesinik.

Õpetöö Wirumaa rahwaülikoolis.

Töö algab 1. now. s. a. Õpilasteks on end üles annud õige palju, nende hulgas mõned juba 30 aastased. Kõige rohkem õpilasi, peaaegu pooled, on Wirumaalt, sellele järgneb Pärnumaa. Seni on õpilasi peaaegu igast maakonnast.

Õppejõududeks on walitud Ellen Wilberg (aiatöö ja majapidamine), agr. Aug. Oja (põllumajandus, karjakaswatus jne.), Marta Roobere (naiskäsitöö) ja Rudolf Bergmann (puutöö meesõpilastele). Kõik õpetajad on oma ametikohaste eelhariduseua. Ühtitute ainete õpetajateks on mõned õpetajad Kunda alewi koolidest. —at—

Kuritarwitus

Siiüd

Möödunud aastal tuli T
politseis awalikuks suurem,
margaline kuritarwitus.
korda kindlaks teha, et kurito
saatnud maakonna politseis
nik Aleksander Kõiw.

Esimesel läbiotsimisel Kõ
tud, mille põhjal tekkis arwan
põgenenud. Pärast aga ilm
mude juure ja seletas, et ta
ära põgeneda, waid ainult k
ja wastawateet kohtadest ra
raisatud summasid wõiks taa
aga tagajärgi annud. Kõiw
ja tema süüdistusasi anti ko
justamiseks.

30. sept. oli Kõiwi süü
rahukogus arutamisel. Kõiw
nud mees, toodi kohtusse

Piiritusel

Tänawu jätkub ig

Wabrikute a

Piiritusetööstuse seisuko

Meie piiritusetööstuse seisukor
taga. Hinna kalliduse pärast pol
ritust wälisturgudele saata, sisetu
rituse tarwitamine järkjndlalt.
tuse kwantum, mis igale üksikule
miseks antakse, wäikene. Sellest
wõrdlemisi kõrge hind, teisalt po
kasutajatel raske oma kulusid tu
korra ebanormaalsust on juba aa
ritud, aga iga aasta kerkib see j
wamal ning terawamal kujul.

Piiritusetööstuse seisukorra pa
jälle neil päewil pikemad nõup
ministri algatusel kokku kutsutud

Koosolekutest, mida rahamin
kult juhatas, wõtsid osa põllutöö
peawalitsuse, kartuliühisuste liid
esitajad. Seal tunnistati tarwi
wate piiritusewabrikute arwu t
da wähendamist tuleks teostada
waid wabatahtlise wabrikute sulg
wõiks ühe osa wabrikute sulgun
sel teel, et piirituse hind sarn
wabriku töötamise ainult suure
tamise juures kasulikuks teeks.
mi poolt wäljarenditud wabriku
mise soodustamiseks tuleks rentn
dada sõlmitud lepingute kattest
wabrikute juures tehtud remon
määrtus riigi poolt wälja maks

Samal koosolekul waliti
aktsiist peawalitsuse, kartuliühisu
Ko. esitajatest alamkomisjon, k
ülemaltwoodud põhimõtete alusel
asjaline kawa piiritusetööstuse

Praegune piiritusewa

Tegutsewate piiritusewabrik
1923/24 hooajal 209, 1924/ 25
Alamkomisjon leidis, et so
wähendada umbes 100 peale,

Tallinn

Riiklik ehituslaen

Tänawu weel 8% ja tulewa

Tallinna linna uute elu
käesolewa aasta kohta mää
tuslaenu üldsummast on p
marka wälja andmata. S
lisalaenuks mõne käsilolewa
wiimiseks.

Teedeministeeriumi juur
ehituslaenu jagamise komite
aasta summadest üldse umb
weel wälja andmata. See
peaasjalikult Tallinna uut
miseks määrata.

Nõnda oleks see Riigiko
kohta määratud 210-miljo
laen lõpule jõudnud.

Riigi 1926. a. eelarwe
riumi poolt ainult 25 milj
majade ehitamise laenu ül
leks jagamisele üksi Tallin

Wilmane

on „Waba Maad" 1.
„Waba Maa" maksab ainu
suta laasanneteks piltidega
päew" ja ärarebitaw wär
Tellimisi wõetakse wastu kõ
asutustes.

te hoolega ringi!

Kas läib naabril „Waba Maa"?
Kui mitte, siis mõjuge, et ta leh
kohe ära telliks.

lmi konwerentsil

standid".

teatawaid järeldusi teha wõissin, on
neseşt mõista. Peaks aga härra
e jutuajamise tõelikkust eitama, siis
jää mul muud järele kui uskuda, et
uguses wisioonäärses seisukorras wii-
ma asju nägin ja kuulsin, miba
us ei olnud.
otholmis lasksin ennast ajakirjandusе
sse kirjutada ja wõtsin sellena ka ter-
e päew konwerentsist osa. See oli
lju kasulikum, sest ajakirjanikkude
galpool palju lähemal ja näha ja
ju kergem kui Eesti esitajate istekо-
misel päewal teatas aga dotsent
, et tema juba 5—6 päewa enne
lõppu ära peab sõitma ja nii jääks
ti ilma esituseta. Soowitaw oleks
wilikul korral wähemalt mõne koha-
e noole pöörata teataks ja sellepä-
mind mõne esitaja „substituudina",
instituut seal ette oli nähtud, sisse
asta. Et mul eespool kirjeldatud
e resp. wisioon wäga elawalt silmi
pani dotsent Tennmann büroos ette
opi asemikuna üles tähendada, mis
wõeti. Tegin seda selles naiiwses
esti kirikule mõnesuguse wahetalita-
gi kasulik olla saan ja et Tallinna
nu kogudusе õpetaja selleks ehk wast
m sünnis ei ole kui näiteks wiie ja
iaasta wõrra temast noorem Jaani
ja. Nii läks mul ka korda wiimas-
l selle peale tähelepanemist juhtida,
mise komiteesse minu arwates piis-
ja tema asemikuks prof. Rahamägi
ks, mis siis ka sündis. Mitmekord-
dest ajakirjandusş ja käesolewast
st pean ma aga järeldama, et ma
wähemalt Eesti kiriku „usklikuma"
— suure „kuriteo" korda saatnud
päraşt awaldan selle kohta oma köi-
at kahetsust.
eliku lugupidamisega

Theodor Tallmeister, p. l.

---

stuskooli ellukutsumiseks wastawa-
tegemine ning eelarwete esitamine.
odu juure awati uus awalik alg-
haigemaja ühiselt maakonnaga
eks on eeltöid ja kawatsusi tehtud.
tud 64 maakonnawalitsuse koosole-
arutatud 1059 küsimust.
widusi, kohtu alla andmisi ja ame-
amisi maakonnawalitsuse ametnik-
s möödunud aastal ei ole olnud.
obusepostijaama tegewuse wõttis
alitsus oma otsekohesele juhtimi-
aldamisele 1. maist 1924. a. Na-
şt näha, on postijaam tegutsenud
ralikult. Ta on suutnud isegi in-
ureidada ja remondi tarbeks mää-
54 marka. Hobusepostи wedada
lik kirjapost Wõru linna ja jaama
Wäimela põllutöökool ja katsetalu
ud aruande aastal korralikult te-
Katsetalu majanduse aruande
margalise kasuga lõpetanud. Koo-
õõtab 1. maist 1924. a. alates
litus.

duşed ülikooli lõpeta-misel.

õigusteaduskonna poolt on wälja
utşed määrused õigusteaduskonna
kohta, mis juba ülikooli nõukogu
atud ja jõusse astuwad. Uute mää-
e peawad üliõpilaşed, kes õigus-
a magistri astmega taha-
da:
dama eksamid „maxime sufficit"
ti) wähemalt 12 ainеs, nende
a õiguse jüsteemis, kriminaalõi-
õiguses, tşiwiilõiguses ja õiguse
(ehk Eestimaa õiguse ajaloos);
ma ühe tşiikluşest, millesse jagune-
aduskonna õpeained ja õiendama
ikluşes eksamid laiemas
ş ja
ma ühe aasta jooksul päraşt eksa-
, milles iseşeiswalt teatawat ai-
şel wiisil käşitatakşe ja mida tea-
huldawaks loeb. Kes õigusteadus-
ştri astmega ei lõpeta, kuid kõik
eksamid ja tööd rahuldawalt tei-
eaduskonna ettepanekul ülikooli
wastawa diplomi teaduskonna lõ-
hia.
ni mahis lihtşustatud kord, mille
şiri autraadi şai, kui wähemalt
t hästi sooritatud, nende hulgas
et ja diplomi kirjatöö esitatud.
guşeid täiendawaid tşikluşe ek-
ni ei olnud tarwis.

Kuritarwitused Tartu maakonna politseis

Süüdlane 2½ aastaks wangiroodu.

Möödunud aastal tuli Tartu maakonna politseis awalikuks suurem, umbes 200.000-margaline kuritarwitus. Suurdlusega läks korda kindlaks teha, et kuritarwituse korda on saatnud maakonna politseis teenim arweametnik Aleksander Köiw.

Esimesel läbiotsimisel Köiwi kodust ei leitud, mille põhjal tekkis arwamine, et Köiw ära põgenenud. Pärast aga ilmus Köiw ise wõimude juure ja seletas, et ta pole mõtelnudki ära põgeneda, waid ainult katsunud sõpradelt ja wastawatelt kohtadelt raha otsida, millega raişatud summaşid wõiks tasuda. See ei olla aga tagajärgi annud. Köiw wõeti wahi alla ja tema süüdistusasi anti kohtuwõimudele otsustamiseks.

30. sept. oli Köiwi süütegu Tartu-Wõru rahukogus arutamisel. Köiw, noor, kuiwetanud mees, toodi kohtusşe paljaste mõõkade wahel. Kõikide üllatuseks tunnistas Köiw otsekohe oma süü üles. Selle tagajärjel ei olnud tarwis tunnistajaid, kelle arw paarikümmeni ulatas, üle kuulatagi. Tunnistajate, peaasjalikult politseinikkude, hulgas wõis märgata Tallinna politsei ülemat hr. Tolmoffi, kes waremalt oli Tartu maakonna politsei ülemana Köiwi ülemuseks, praegust Tartu linna politsei ülemat hr. Stolzeni j. t.

Köiwi seletuste järele ei ole tahtnud tema riigi raha kõrwalbada, waid wõtnud seda ainult äriajamiseks, kuna tal parajaşti kawatşus oli äri sişse seada. Pärast lootnud ta politsei kaşjaşt wõetud raha jällegi ära tasuda.

Pikema nõupidamise järele kuulutas kohus otsuse, mille järele Aleksander Köiw kaheks ja pooleks aastaks wangiroodu mõistetakşe ühes mõnesuguste kodaniku õiguste kaotamisega.

Piiritusetöötuse korraldamine.

Tänawu jätkub igale wabrikule põletamiseks ainult 100.000 kraadi.

Wabrikute arwu tahetakse wähendada 186 pealt 104 peale.

Piiritusetööstuse seisukorra raskus.

Meie piiritusetööstuse seisukord halweneb iga aastaga. Hinna kalliduse pärast pole wõimalik meie piiritust wälisturgudele saata, siseturul aga kahaneb piirituse tarwitamine järjekindlalt. Tagajärjena on piirituse kwantum, mis igale üksikule wabrikule wäljaajamiseks antaşe, wäikene. Selleşt on tingitud piirituse wõrdlemişi kõrge hind, teiselt poolt on aga wabrikute kasutajatel raske oma kulusid tulubega katta. Seisukorra ebanormaalsust on juba aastate kestel konstateeritud, aga iga aasta kerkib see jälle esile ja ikka teramaal ning teramaal kujul.

Piiritusetööstuse seisukorra parandamise asjus olid jälle neil päewil pikemad nõupidamised, mis rahaministri algatusel kokku kutşutud.

Koosolekuteşt, mida rahaminister L. Sepp isiklikult juhatas, wõtşid osa põllutööministeeriumi, aktşiişt peawalitşuşe, kartulitühişuste liidu ning Rosen ja Ko. esitajad. Seal tunnistati tarwilikuks, et töötamajääwate piiritusewabrikute arwu tuleb wähendada. Seda wähendamişt tuleks teostada mitte şundusliкult, waid wabatahtliše wabrikute sulgumişega. Sellejuures wõiks ühe osa wabrikute sulgumiseks mõju awaldada sel teel, et piirituşe hind şarnane määrataks, mis wabriku töötamise ainult şuurema normi wäljapõletamise juures kasulikuks teeks. Põllutööministeeriumi poolt wälşarenditud wabrikute wabatahtliše sulgumiše şoodustamiseks tuleks rentnikkude şoowil wõimaldada şõlmitud lepingute katkestamişt ja rentnikkudele wabrikute juures tehtud remontide amortiseerimata wäärtus riigi poolt wälja maksta.

Samal koosolekul waliti põllutööministeeriumi, aktşiişt peawalitşuşe, kartulitühişuste liidu ja Rosen ja Ko. esitajateşt alamkomişjon, kellele tehti ülesandeks ülemaltoodud põhimõtete aluşel töötada wälja üksikasjaline kawa piiritusetööstuşe reorganişeerimişeks.

Praegune piiritusewabrikute arw.

Tegutşewate piiritusewabrikute arw oli meil 1923/24 hooajal 209, 1924/ 25 hooajal 186.

Alamkomişjon leidis, et şoowitaw oleks şee arw wähendada umbes 100 peale, misjuures wabrikud tuleksid jaotada üksikute maakondade peale şelles wahekorras, kui rohkesti kuşlil kartulid kaswatatakşe.

Statişti lişi andmeid kartulişaagi üle üksikutes maakondades ja töötawate wabrikute faktilişt şeisukorda arweşşe wõttes, tunnistati, et normaalne wabrikute arw wõiks meil olla: Wirumaal — 33, Järwamaal — 21, Harjumaal — 20, Läänemaal — 2, Pärnumaal — 1, Wiljandimaal — 5, Tartumaal — 10, Walgamaal — 1, Wõrumaal — 10, Petşerimaal — 1, kokku 104 wabrikut.

Wabrikud, mis asuwad şuurlinnade, mere ja raudtee (kuni 5 klm. kaugusel mõlemil pool raudteed) lähedal, kust kartulite ekşport hõlbus, tuleksid şulguda. Ülejäänuteşt määrikşid eelistuşt need, kus wabriku şeisukord parem, asjaajamine şenini korrapärasem, wõi kus wabriku pidajal şuurem põllu pindala kasutada.

Ühtlaşi şeati ka allesjäetawate wabrikute ligikaudne nimekiri kokku.

Muud põhimõtted.

Kuna ülearuste wabrikute şulgumine peaks şündima wabrikute kasutajate eneste initşiatiiwil ja riigile jääks mõjuabinõuna ainult piirituşe hinna reguleerimişe õigus, şiis ei saa muidugi ühe aastaga wabrikute arwu normaalşeni wiia, waid şee peaks şündima aastate jooksul. Igale wabrikule, mis lõinud aastal tegutşenud, tuleks ka tänawu piirituşe ajamişt lubada, kuid et riigile tarwişminewaşt piirituşeşt jatkub, igale wabrikule wäljaajamiseks ainult 100.000 kraadi ümber, şiis peaksid wabrikute kasutajad, kelledel şelle şajatuhande kraadi wäljapõletamine riigi poolt määratud hinna eest kahjulik, oma wabrikud jäädawalt seişma panema ja mõne naabriwabriku kasutajaga liituma, misjuures töötamajääwad wabrikud saaksid kahekordşe normi wälja ajada.

Uuel nõupidamişel rahaministri juures 29. şept. wõeti alamkomişjoni kawad ja põhimõtted wastu. Kõige lähemal ajal şaadetakşe wabrikutele järelepärimişeд, kes neişt şoowib tänawuşel hooajal hakata 100.000 kraadi riigile wälja põletama. Piirituşe hind pole weel kindlaks määratud andmete puudusel kartulte şaagi ja tärklişe şişaldusе kohta, kuid wistişti ei şaa şee eelmişe hooaja hinnaşt kõrgem olema.

Tallinnaşt.

Riiklik ehituslaen Tallinnale.

Tänawu weel 8% ja tulewaks aastaks 25 milj.

Tallinna linna uute elumajade ehitajatele käesolewa aasta kohta määratud riikliku ehituslaenu üldşummaşt on praegu weel 734.000 marka wälja andmata. Selleşt jätkub ainult lişalaenuks mõne küşilolewa ehitustöö lõpulewiimişeks.

Teedeministeeriumi juures asuwa riikliku ehituslaenu jagamişe komiteel on aga käesolewa aasta şummaşt üldşe umbes 8 miljoni marka weel wälja andmata. See ülejääk kawatşetakşe peaasjalikult Tallinna uute elumajade ehitamişeks määrata.

Nõnda oleks şee Riigikogu poolt kolme aasta kohta määratud 210-miljoniline riiklik ehituslaen lõpule jõudnud.

Riigi 1926. a. eelarwesşe on teedeministeeriumi poolt ainult 25 miljoni marka uute elumajade ehitamişe laenu üles wõetud. See tuleks jagamişele üksi Tallinna linnas.

Wilmane aeg

on „Waba Maad" 1. okt. peale tellida.

„Waba Maa" maksab ainult 120 mk. kuus. Maksuta kaasanneteks piltidega nädalaleht „Esmaspäew" ja ärarebitaw wärwitrükis seinakalender. Tellimişi wõetakşe wastu kõigis wabariigi postiasutustes.

Linna wanadekodusşe şişsepääşemişeks 160 waeşt järge ootamas.

Järjeootajate üleskirjutamine şeişma pandud.

Pealinna wanadekodud on alati şuure ruumipuudusе all kannatanud ja şee ei lahene enne tulewa şügişt, millel loodetakşe ehitus- ja remonttöödbega Jru kaşarmute juures nõnda kaugele jõuda, et şuurem osa hoolealuşteşt şeal warju leidma hakkawad. Praegu on „kandidaatideks wanadekodudesşe şişsepääşuks 160 kõige waeşemat ja terwişliseşt wiletşamat üles kirjutatud ja şellele arwule uute şuurewõtmine şeişma pandud. Seşt linna hoolekandeosakond praeguşe şeişukorra ja ruumide kitşikuşe juures uuşi wanadekodudesşe wastu wõtta ei şaa rohkem, kui şelle järele, kuidas şurm şeesolijate şeas lõikuşt peab.

Wiimaşel ajal on rohkem rõhku hakatud panema abitarwitajale toetuşe andmişe peale tema eneşe korteris, kui wiimane kuidagi elamişt wõimaldab. Selleks on nüüd ametis kaks hooldajat ja üks halastajaõde, kes järjeşti şamaşte hoolealuşte kodуşid mööda ringi käiwad ja abitarwitajale şeda wõimaldawad.

Küttepuid wäliştele abitarwitajatele hakatakşe nüüd kohe andma, kui ilmad külmemaks lähewad.

Weel paişeteşt koolielus.

Tallinna linna ühişgümnaaşiumi õppurite korporatşiooni juhatus palub meid teatada, et meie lehes 30. şept., j. a. ilmunud „Paişed koolielus" mitte Tallinna linna ühişgümnaaşiumis ette pole tulnud. Wõime tõendada, et tähendatud artikkel tõeşti nimetatud õpeaşutuşe kohta ei käinud.

Linnawalitşus ehitamas.

Ehitusosakonna eeştwõttel.

Linnawalitşuşe ehitusosakonnal on tõda uuşi maju ehitamişel. Ehitustöö teostatakşe oma eeştwõttel majanduşlişel teel, et töö eraettewõtja omaşt korralikum ja ühtlaşi odawam tuleks. Käşil olewateşt ehitusteşt tuleks kõige pealt nimetada linna keşkhaigemaja teenijate nelja uut elumaja Erne tänawa ääres, neişt kolm nelja ja üks kahe korteriga.

Ülestõmmatud şarikatel lehwis lipp juba ka Kunderi tänawa ääres piimawabriku platşil linna tapatalli teenijate uuel teliskiwişt kahekordşelt elumajal.

Tüişikushaigete eraldusmaja ehitamine langes ka linna ehitusosakonna ülesandeks. Wähempakkumine eraehitajate poolt ei toonud wastuwõetawaid ettepanekuid. Kogu ehitus on 16 miljoni marga peale arweştatud, milleşt terwişhoiu peawalitşuşe toetuşel keşkwalitşuşelt 6 miljoni marka toetusrahana şaadud. Haigemaja keldrikorra müürid ehitatakşe käesolewal şügişel, kuna kogu hoone walmis ehitatakşe tulewal kewadel.

Kas hoiatatud haigemaja ehitustöö wähempakkumişe tagajärjeşt wõi muuşt, ei tulnud Telliskiwi tänawa ääre ehitatawa uue şuure elumaja ehitustöö peale eraettewõtjatelt mitte ainuştki pakkumişt. Eile lõppes wähempakkumiste şişseandmişe tähtaeg. Şiin ehitatakşe 36-miljonilişe eelarwe juures şuurem elumaja kokku 48 korteriga. Selleşt tahetakşe käesolewal şügişel 16 kahetoalişt ja köögiga elukorterit walmis ehitada. Korterid ehitatakşe nõnda, et neid eşialgul ka ühetoalişena wõib kaşutada. Hoone alumine kord päekiwişt, kaks ülemişt korda telliskiwişt.

Şiis end. Orgi majade korda şeadmine Jakobşoni tän., mis 1. okt. linnawalitşuşe poolt üle wõeti.

Uute elumajade ehituskuludeks linnakaşşaşt on linna eelarwes 1925. a. kohta 7 miljoni wõetud ja ehitusosakond kawatşeb ka tulewal aastal ehitustöid wõimalikult oma eeştwõttel teostada. See on ka linnawolikogu şoow.

Elektritramm awatakşe 1. nowembriks.

Samal ajal algab liikumine Pärnu harul.

Linna tänawraudtee juhatus määras eile elektriwagunite liikumişe alguşe kõige hilişemaks tähtajaks 1. nowembri. Teatawaşti pannakşe elektriwagunid käima eşimeşena Narwa maanteele. Siit wabanewad mootorwagunid aşetatakşe Tartu maanteele, kuna wiimaşelt wagunid üle wiiakşe Pärnu maantee trammile.

Liikumine Pärnu maantee trammil algab Narwa maantee elektriwagunitega ühel päewal, 1. now. Et Pärnu maanteel trammiwagunite liikumine endiseşt şagedamaks korraldatakşe, şiis loodetakşe kindlaşti ka şõitjate arwu tõuşu.

Kitşaröõpališe Wäike (pea) jaamaga ühenduşe pidamiseks kawatşeb trammijuhatus trammi lõpupunkti ja raudteejaama wahel omnibuşed käima panna.

Koerapüüdjad tänawatelt mõneks päewaks kadunud.

Tükitöö ei tasuda end ära?

Hulkuwate koerte püük Tallinna tänawatel on juba paar nädalat kestnud. Kiikus üks koerapuur ühes woorimehega ja ühe püüdjaga õige loiult mööda kataldaşt linna. Püüda oli şaamatu ja tal õnnestas ainult mõned üksikud hulkuwad koerad tabada. Seepäraşt kurtnud ta alataşa oma palkajatele, et päewapalka tükitööga kuidagi ära ei teeniwat ja palunud tasunormi tõsta.

Nüüd ei näe juba mõned päewad enam koerapüüdjat tegewuses olewat. Kuuldawaşti olla ta oma „şaamatuşe" pärast teenistuşeşt wabaştatud ja terwişhoiu osakonnal olla käşil uute „energilişemate" püüdjate palkamine. Seepäraşt şiis nüüd ka koertel mõnepäewane „armuaeg." See ehk on „waikuseks enne tormi," kuna pea ehk enam ainuşki hulkuw koer püünişeşt ei pääşe.

Ka naişsöömajaşşe numbritoad wooditega.

Woodi hinnaks 25 marka öö pealt.

Nüüd, kus şügişilmad juba külmemaks muutuma hakkawad, tõuşeb ka öömaja otşijate arw linna öömajades. Jşeäranis tungil täis on pea alati meeşsöömajad.

Naişsöömajal on nüüd Suure Tatari tänawal nr. 46, endistes politşei 4. jaoskonna ruumides, kaunis lahedad ruumid. Ruumide remont on lõpetatud ja kawatşetakşe şeal neil päewil peale ühişsöömaja awada ka numbritoad wooditega. Neljas toas oleks igas 5 woodit ja ühes toas 2 woodit. Woodi eeş ühes magadişriietega hakatakşe wõtma 25 marka öö pealt, nagu şee ka meeşsöömajades tarwituşel, kus neid woodid õige elawalt tarwitatakşe.

Hõwalwekord Tallinna apteekides

Reede wastu laupäewa.

Ed. Matşoni apteek, Nguliste tän. nr. 5. Tel. 21-52. B. Linde pärijate apteek, Wälte Pärnu mnt. nr. 21. E. Urmi apteek, Wälte Tartu mnt. nr. 28. Tel. 10-55.

„Estoonia" teater.

Täna rahwaetenduseks Rossemi lustmäng „Pomarius". Kaasegewad: Marta Niilus, Betty Kuuşmann, Ants Lauter, Alb. Ukşip, Hugo Laur, Harry Paris, Serg. Lipp, Toomas Tondu.

Homme şedapuhku wiimaşt korda „Alda". Alandatud hinnad. Kaastegewad: Olga Mikk-Krull, Walentine Weem, Lilian Looring, Karl Ots, Karl Wiitol, Bern. Hansen, Serg. Hermann, Nikolai Põlluaas ja t.

Ettewalmistuşel Haarla „Hanumani tütar" Hilda Gleseri juhatuşel.

Aleksander Borowsky

kohta, kes mängib tänåşel şinfoonia kontşerdil „Estoonias", kirjutawad — „Deutşche Allg. Zeitung": Kõrge järgu klawerimängijana on Aleksander Borowsky üks parem pianişt, keda praegu kuulda wõib.

„Neue Leipziger Zeitung": Aleks. Borowsky kuulub kahtlemata kõigi aegade kõige şuuremate pianistide hulka.

„Berl. Tagebl.": Borowsky on wäştişti şuurim praeguşel ajal elawateşt tehnikuteşt.

Ühtlaşi on Borowsky liitwaid, osalt otşe walmustatult-ülişlatawaid arwuştuşi şaanud Londonis, Glasgowis, Wiinis, Pariişis, Berliinis, Dresdenis, Münchenis, New-Yorgis, Bostonis, kõnelemata Wenemaast ja Balti pealinnadeşt.

„Rahwateater".

Täna üldhindadega Paul Pinna algupärane operett 3 waatuşes „Jaani õõ" („Eşimeşe öö õigus").

Pühapäewal tuleb eşietenduşele Jaan Kärneri kurblõbuş komöödia 3 waatuşes „Ainuş idealişt."

Kohus.

Immobiilkomişjonil ei ole õigust riigiştatud maade krepoşteerimişeks luba anda.

Paul Erdelli, olles Wiljandimaal Taagepera ja Roope mõişate omanik, kinkis oma tütarbele Annale ja Edithile — ühele mõişa külge kuuluwa weşiweşikoha ja teişele talukoha. Kohad krepoşteeriti 1920. aşta şuwel immobiilkomişjoni loal kinnituşeşaajate nimele. Põllutööministeerium leidis, et krepoşteerimine oli şündinud peale maaşeaduşe wäljaandmişt, ş. o. kui mõişad ja neudele kuuluwad talukohad juba riigiştatud olid. Sellega oli krepoşteerimine şeadusewastaşelt şündinud. Ministeerium eşines rahukogus palwega, et krepoştiraamatus wastaw märkus maha kuştutataks. Rahukogu otşuşt. põllutööministeeriumi palwet rahuldada ja krepoşteerimişt tühiştada.

Rahukogu otşuşega ei olnud Erdelli rahul ja kaebas kohtupalatişe edaşi. Erdelli wolinik adw. Margk palus kohtupalatit rahukogu otşuşt tühiştada, şeletades et kinkimine işeeneşeşt şündis juba mitu aaştat enne krepoşteerimişt. Peale şelle ei olnud rahukogul õigust krepoşteerimişt tühiştada enne immobiilkomişjoni otşuşe tühiştamişt. Põllutööministeeriumi wolinik adw. Talts näitas, et immobiilkomişjonil ei olnud mingit õigust riigiştatud maa krepoşteerimişt lubada ja palus rahukogu otşuşt jõuşşe jätta.

Kohtupalat ühines rahukogu otşuşega ja lükkas Erdellide edaşikaebtuşe mõlemis aşjus tagaşi.

„Piiritusewedajad."

Läinud aaştal, 13. detşembri hommikul pidaşid piiriwalwurid „Nuşşalka" mälestuşşambа juures linna şõitja maamehe M. Oniksi ja temа abikaaşa Roşalie Kinni ning otşişid läbi. Nendе juurest leiti kaks piirituşe nõu. Piiriwalwe protokollis kõneldakşe, et nõud olid Roşalie Oniksil ära peidetud mõlemile poole kaenla alla ja kinni şeotud rihmadega. Et rihmu rutem lahti şaada, wõtnud Roşalie Oniks ühelt piiriwalwurilt noa ja rihmade katkilõikamişe aşemel torganud nõude şişse augud, mille tagajärjel piiritus wälja jooksis. Waştutuşele wõetud Roşalie Oniks end şüüdi ei tunnistanud, kuna Mihkel Oniks şeletas, et tal nõud wankris olnud linnaşt tşekiwiina wiimişeks. 7. jaoskonna rahukohtunik otşuştas Roşalie Oniksi kohtu poolt õigeks mõista.

Kangekaelne autoşõitja.

Läinud şuwel oli Rudolf Schwalbach Narwa maanteel autoga woorimees Oinas'ele tagant peale şõitnud ja troşkat rikkunud. Aşi tuli kohtus arutuşele, kus kohtunik pooltele ettepaneku tegi ära leppida. Kaebaja woorimees oli nõus leppima, kui Schwalbach maşab troşka paranduseks 1000 marka. Kaebealune ei olnud nõus, şeşt ta annud şignaali ja şüüdi olla woorimees. 7. jsk. rahukohtunik otşuştas Schwalbachi trahwida 1500 margaga ehk 3-päewaşe areştiga ja määrata 500 marka kohtumaksu.

Sport.

Charles Hoff Helşingis.

Helşingi „J. F. K. korraldas läinud esmaspäewa õhtul kergejõuştiku wõiştluşed. Neudeşt wõttis tõmbenumbrina osa ka „şuuri norralane", şportlane-kunştnik-kirjanik-tantşija Charles Hoff. Wõiştluşt oli 1500 inimeşt waatamas. Oodati, et Hoff purustab ilmarekordi teiwashüppes, mis tema erialaks ja mille ilmameişter ta praegugi on. Seda ei tulnud şiiski ette. Ta pääşis „ainult" 4 meetri ja 10 şentimeetri kõrguşele. Eşimeşt korda nähti Soomes niişuguşt hüpet „teişe korra aknaşt şişse".

Õnnetused ja kuritööd.

Saladuslik warguse lugu.

Hõjsel wastu 29. sp. tungiti Jõgeweste Jaasiku talu omaniku hr. M. magadistuppa ja wiidi sealt raha ja mitmesuguseid wäärtasju mõnekümne tuhande marga wäärtuses ära. Wargus on toime pandud kõige imelikumatel oludel. Nimelt magasid toas, kuhu waras sisse-tungis, talu peremees ise, tema naine ja nende kuus last, kuna kõrwal toas, mille uks wahe peal lahti, taluperemehe wana isa, kes üldse ärksa ja wäikese unega, magas. Kuid warga tegutsemist ei kuulnud mitte keegi talu ekanikkudest, pealegi, kui waras magawa peremehe woodi äärel olewate pükste taskust mõtmed wõttis, nendega laua sahtlid lahti toimetas ja lukkusid, mida nendega awada ei saanud, lihtsalt lahti murdis. See ja teine toiming pidi loomulikult teatud kära jõnnitama, kuid keegi seda siiski kuulnud ei ole.

Kogu see saladusline warguslugu paistab kõigile majaelanikele wäga imelikuna ja oletatakse, et waras oma töö eel mingisugust kanget uimastamise rohtu ehk abinõu on tarwitanud.

Põletamise-haige tüdruk.

Wiie aasta kestel neli talu maha kõrwetanud.

Hiljuti kirjutasime, kuidas haiglaste kalduwustega teenijatüdruk Emilie Järna Saue wallas, „Jaagu" talus teenides katset tegi talu põlema süüdata. Uhtlasi selgus, et sama teenija ka Wiljandimaal, Kuriste wallas 1923 a. ühe talu hoaned maha põletanud. Nagu nüüd täiendawalt kuuleme, on tema põletamise register hoopis suurem. Nii on wahepeal, mil Järna eeluurimise wangimajas istub, ilmsiks tulnud, et wiimase poolt on peale kahe süütamise, mis kohe awalikuks tulid, ka Hageri wallas kaks talu tulele pühendatud. 1918 aastal Hageris teenides on ta taluomanikul Jüri Rechmannil seal suure ja wäikse „Kirikutee" talude hoonetele „punase kuke" hüüdma pannud. Mõlemad elumajad põlenud maani maha. Omanikule jäid põlemise lood saladuseks ja ta sai sellest selgust alles siis, kui Järna Saue wallas sisse kukkus ja asi ajalehtede kaudu teatawaks sai.

Tüdruk on ennast ka Rechmanni talude põletamises süüdi tunnistanud. Ta seletab, et põletamisele kihutanud teda mingisugune saladuslik sisemine hääl. Senini on teada neli talu, mis ta wiie aasta kestel maha põletanud, kuid wõimalik, et see arw weelgi suureneb.

Waras toas...

Eile keskpäewal hiilis tundmata mees Jakobsoni tän. nr. 34 Madis Steinbergi korterisse ja pani seal paremad hilbud, mis silma hakkasid, kokku, et parajal silmapilgul nendega tänawale kaduda. Onneks märkasid aga majaelanikud waras enne, kui ta oma tööga lõpule jõudis ja tõstsid kisa. Mees jättis paki kus seda ja teist ning andis jalgadele tuld, kuid peeti põgenemisel kinni. Selgus, et korteriwaras on Eduard P. Et mees tugewa „auru" all oli, wiidi ta arestimaija. Arawiimiseks oli ta umbes 12.000 marga wäärtuses kraami walmis pannud.

Läks korwiwitsu tooma ja suri.

28. augustil läks Harjumaal Nabala wallas, Sookaera külas, Käspri talu omanik Mart Jaani p. Tunnel kodust wälja, lubades karjamaalt korwiwitsu tooma minna, ja jäi jäljetult kadunuks. Ülecile, kus omakesed teda otsima läksid, leiti ta karjamaalt surnult. Et laiba juures wägiwalla tundemärgid puuduwad, arwatakse, et teda teel witste järele südamerabandus tabas.

Õnnetus ehitustööl.

Harjumaal, Juuru wallas, Härglüla kogukonnas, Ristikiwi talu talli ehitustööde juures kukkus tööline, Pirgu asunik Hindrek Saawel telingutelt alla ja sai raskesti põrutada. Paranemiseks on siiski lootust. Wirwe.

Õnnetused wiljalõikusmasinate läbi.

Harjumaal, Rapla wallas, Selli kogukonnas, Ahärdi külas juhtusid neil päewil kurwad õnnetused. Masinaga wilja lõigates juhtus ka sama küla Tooma talu peremehega Hans Haameriga õnnetus. Masina wikati juures oli midagi korraft ära olnud, mida parandama H. läinud, ilma et wikati käilu oleks ära lahutanud. Hobused tõmbasid edasi ja masin lõikas H-l kaks sõrme maha. Wirwe.

Wastutaw toimetaja T. Tomp.
Wäljaandja: Kirjastusühisus „Waba Maa"

„Estonia" kontsertsaal.
Reedel 2. oktoobril s. a.
„Estonia" sinfooniaorkestri
1. sinfoonia kontsert
Juhatab **Juhan Aawik.**
Solist: **Aleksander Borowski** (klawer).
Eelkawas: Bach-Busoni, Berlioz, Liszt, Wagner.
Pääsetähed 200—50 margani eelmüügil teatri kassas.
Kuue ennejõulise sinfooniakontserdi peale on awatud abonement 25 protsendiga. Abonnement-kaarte wõib saada teatribüroost iga päew kella 10—2.

Estonia teater.
Reedel, 2. oktoobril s. a. kell ½8 õhtul
Rahwaetenduseks
„Pomarius"
Rosseni lustmäng 3 waat.
Laupäewal, 3. oktoobril s. a. kell ½8 õhtul.
„Aida"
Verdi ooper 7 pildis.

Wene teater.
Wene haridus- ja heategewseltsid Eestis.
A. W. Pronikowi direktsioon.
Eelse teatri ruumes.
Pühapäewal, 4. oktoobril s. a.
„Тревожный звонок".
M. Hennekeni ja N. Koolüse komöödia 3 waat.
Susanne — N. D. Borisewitsh, Emil — M. J. Salarow, Boby — N. M. Schmithof.
Algus kell 7½ õhtul.
Eelteade: Etendused teisipäewal, neljapäewal ja pühapäewal.

„Rahwateater"
Dir. Paul Pinna.
Reedel, 2. oktoobril s. a.
kildpindabega a 25 mk.
„Jaani öö"
(Esimese öö õigus)
Paul Pinna algupärane operett 3 waat.
Pühapäewal, 4. oktoobril s. a. **kell 3 päewal**
Rahwaetenduseks, a 15 mk.
Kell 8 õhtul
Eelteenduseks
„Ainus idealist".
Jaan Kärneri kurbluslõbus komöödia 3 waat.
Tants.
Algus igapäew kell 8 õht.
Kassa awatud kell 7 õht.

Soowitame kõigile
E. Õun'a kilu,
ostke üks karp, proowige ja tele näete, et nad on tõesti kõige paremad.
Peamüügikoht kaubamajas nr. 37 ja paljudes teistes kauplustes. Tööstus Sõja tän. 19, telef. 27-86,
firma E. Õun.

15. oktoobril k. a. kell 10 homm. müüakse Kuresaares S. Sadama tän. 57
enampakkumisel
üks käiwlaw
mootorpaat,
45 jalga liiust pikk, mis hinnatud 200.000 marka.
Kuresaares, 25. sept. s. a. Nr. 02313.
Kuresaare pol. jaoskonna ülem.

Wirumaa Rahwaülikoolis
algab õppetöö 1 now. ja kestab 1 mainl. Õpilasi wõetakse weel wastu mõlemast soost kel algkooli haridus ja kes üle 16 aasta wanad. Õppekursus üheaastane, õpetus teoreetiline ja praktiline. Õpetuse eesmärk: soetada külasse osawaid peremehi ja perenaisi ning haritud seltskonnategelasi. Tähtsamad õppeained: Eesti ajalugu, Eesti kirjandus, põllumajandus, karjakaswatus, majapidamine, toiduwalmistamine, käsitöö. Õppemaks 1000 mrk. aastas. Kotrer ja söök kooli juures tuleb maksma 1500—2000 mrk. kuus. Soowiawaldused tulewad saata ühes lühikese elulookirjeldusega kooli-, ristimise- ja arstitunnistusega Wirumaa Rahwaülikooli juhatajale Kunda kaudu. Soowikorral saadetakse kooli õpekawad ja teateid koo li üle.

T. E. Käsitööl. Awitam. Selts
Mundi nr. 3. Telefon 32-49.
Elektrotehnika kursus
algab 5. oktoobril s. a. Tallinna Tehnikumi õpejõudude juhatusel. Kursus kestab 6 kuud — 10 tundi nädalas. Kogu kursuse maks 3900 mk., mida kuuwiisi maksta wõib. Üleskirjutamisi toimetatakse iga päew kella 12-3 ja esmaspäewa, neljapäewa ja reede õhtutel kella 5—8.
Nõudke kursuse õpekawasi ja lähemaid teateid.

I sort Soome
kirjutuspaber
A-B. Kymmene kohale jõudnud.
Ladus igasugu paberid; pergamenti, pergamiinipruuni ja walget pakkim. paberit, paberikotte jne.
E. Schiffer ja Ko.
Harju tänaw 34. telefon 16-81.

Uus pruun saapakreem

annab kantud jalanõule uue wäljanägemise.

Wõistlemata headuses
walget, kerget, pressimata teki- ning woodrivatt
wattl
60—175 marka naelt,
1-, 2- ja 3-kordset
willast lõnga
190 mk. naelt alates, willast watti ja eiet müüb igal arwul
M. Testoni willawabrik,
Harju tän. nr. 45, sisekäik Müüriwahe tän. 2.

Klaasi lihvimise ja peegli hõbelamise tööstus
Joh. Lindemann
Rataskaewu 8
Tallinnas

Uued
jutekotid
kartulite wäljaweoks
ladus saadawal.
Arthur W. Jaekel
Tallinnas, Pikk t. 52.

Minu telefoninumber on nüüd
41-42,
Dr. E. Girgensohn,
Naishaigused. Narwa m. 52-a. Kl. 9-10 ja 4-5 p. l.

Dr. Lury.
Naha- ja suguhaiguste eriarst.
Wastuw. kella 10—1 ja 5—8
Pühap. kl. 11—12.
Suur Karja t. 4, krt. 11.

Wann. adw. abi
Arnold Susi
tagasi jõudnud.
Wastuwõtt kl. 10—12 hom. ja kl. 5—7 p. l. Jaani tän. nr. 6, krt. 15 (Krediitpanga majas).

Kuulus hiromant
Maew.
Lähike jaam nr. 4/3.
Kuulutan tulewikku ning iseloomu, käe joonte, käekirja ja päewapildi järele, ning annan tunde. Igapäew kella 10—2 e. l. ja 4—7 p. l.

Meeste- ja naisterahwa riiete
akadeemilised
juurelõikuse kursused
end. Peterburi juurelõikuse akadeemia õpetaja, juurelõikuse kunsti eriteadlase P. F. Metusala korraldusel awatakse
Tallinnas. Rüütli tänaw 6
(Niguliste kiriku wastas)
19-mal oktoobril s. a. Kursustele wastuwõtmine igapäew kella 9—2 p. ja 4—8 õhtul.
Walmistatakse mees- ja naisterahw. riiete eleg. lõiked!
Müügil „Täielik naisterahwaste riiete juurelõikuse õpetus". Juhatus.

Grammofonid
uusima ehitusega igas hinnawahes.
Grammofoni platesid
suurimas walikus, kunstniku üleswõtted ja wiimased lööknumbrid.
En gros. En detail.
TORMOLEN & Co.
Grammofoni osakond.
Tallinn, Wene tänaw nr. 11-a. Kõnetraat 15-02

Sillamäe kauplus
on saanud talwe hooaja riidekaupa ja uus suur saadetus ülitoredaid ingl. lõngast naiste- ja meesterahwa jakkisid.
Siinsamas ruumipuuduse pärast
lõpulik odaw suwerilete wäljamüük.
Jakkide müük alandatud hinnaga.
Aupaklikult A. Treilmann.

13 oktoobril 1925 a. kell 2 p. l. on Kernu wallamajas, wallanõukogu ja hoolekogu ees, Kernu 6-kl. algkoolile
meesõpetaja walimine.
Jlmugu ainult kutseõiguslised ehk seminari lõpetajad. Walitul õpetajal tuleb kohe ametisse astuda.
Lähemad raudteejaamad on Riisipere ja Kohila. Posti aadress: Kernu postiagentuur.
Kernu wallawalitsus.

Teadaanne.
5. okt. s. a. kell 10 hommikul müüakse Pikal tän. nr. 63 asuwas Tallinna linna politseiwalitsuse ruumides
enampakkumisel
mitmesuguseid laskeriistu, laskemoona, jalgrattaid, paljundusaparat, mitmesuguseid wask keedunõusid ja umbes 8 puuda masinaõli.
Laskeriistade ja laskemoona ostjatel sellekohane luba ettenäitamine nõuetaw.
Tallinna linna politseiwalitsus.

Lihatarwitajad,
wärske liha müük
on **uuel turul** laudade peal juba **alganud.**
Hindade wõistluseks palume lahkeste waatama tulla. Turul lihakaup lejad.

Teatan austatud kaubatarwitajatele, et olen oma
koloniaalkaupluse
ülewiinud
Pikk tän. 36,
O/Ü. „Domus'e" maija
Soowitan rikkalikus walikus: karjasaaduseid: piim, wõi, juust.
Koloniaal kaupe
Maitseaineid
Puuwilja
Konserwe.
Kanamune linnukaswatusest „Talu" I. ja II. sort eksport tempeldatud.
Kaubad mitmes walikus.
Hinnad soodsad.
Eeskujulik puhtus, korrektne teenimine.
KARL UUDEL
Koloniaalkauplus
Pikk tän. 36. Kõnetr. 24-84.

Õhtuleht perekonnas ei tohiks puudada
Jaan Poska päewaraamat.
— — — hind 100 marka. — — —
Saada kõigis paremates raamatukauplustes. — Kirjastusühisus „WABA MAA". —

Sügisene Albu laat
Albu wallamaja juures saab ära peetud käesolewal 1925 a. ja ka edaspidi
9. oktoobrikuu päewal.
Wallawalitsus.

Türi alewiwalitsuse poolt antakse
wähempakkumisel wälja
alewi ülesmõõtmise, loodimise ja üldise
alewi plaani walmistamise tööd.
Tööde wäljaandmine wolikogu ees on 10. oktoobril s. a. kell 8 õhtul — koolimajas.
Alewi üldsuurus — 746 dessatini.
Türi alewiwalitsus.

Eesti Tarwitajate Keshühisus
— annab **wähempakkumisel** teha —
90 j. sülda plankaeda
Hollandi tän. tän. 5. läbimõõt 7" postidel, 1" laudadest, attewõtja materjalidega.
Lähemald teateid annab ja pakkumisi wõtab wastu igal äripäewal kuni 10. okt. s. a. E. T. K. transportosakond Lalal tän. 39/41, telef. Eteka 19.

Tagaseljа tehtud kohtuotsus.

Tallinna linna 4 jaoskonna rahukohtunik kuulutab tsiw. kp. seab. § 150 põhjal, et tema oma awalikul kohtuistungil 22. septembril 1925 a. läbi waadates tsiwilil asja John Winter'i nõudmisel Chaim Schkolnikoff'i wastu 25.000 marga üle ja käsitades tsiw. kp. seab. §§ 81, 82, 105, 145, 145², 146, 150 ja 138¹ p. 1 **otsustas:** kostjalt Chaim Schkolnikoff'ilt, kes kaupleb firma all „Baltische Korkenfabrik", sisse nõuda John Winter'i kasuks kakskümmend wiis tuhat marka kapitaalwõlga ühes 6% aruwates 10. detsembrist 1924 a. kuni maksupäewani ja kolmtuhat kuuskümmend marka kohtu ja asjaajamiskulu. Otsus on tagaseljane ja eelkäitamisele põõratud. Kuulutatud edasikaebuse õigusega ühe kuu jooksul.
Tallinnas, 30. septembril 1925 a. Tj. akt. nr. 136.
Rahukohtunik: (allkiri). Sekretär: (allkiri).

Trükk „Waba Maa" trükk, Tallinnas.

Tolmetus
Pikk tän. nr. 58, Tallinnas.
Kõnetunnid teila 10—12 ja 5—
Toimetaja telefon nr.
Pöördumiste sõsarad nr. 3-
Toimetusel üldine „ 23-
Telefonid erakorteritest:
Peatoimetajal 7-52 ja 19-
Wastutawal toimetajal „ 6-
Põllumajanduse osak. toim. „ 13-
Ärijuhil „ 4-
Kontor Harju tän. nr. 34.
Ärijuhatus ja arwepidamine
Ärijuhi kõnetunnid
Tellimiste ja lehtede ärakaotamise
Nr. 229 (2038)

Leiwa ja saia he
jahude headusest,
walmistatud. Leib
jahudest walmistatud
tusline, maitsew, isuä
lõhnaga, toitew ja te

KINO
„Modern".
Tartu m. 4.
tel. 19-68.
1. septem
Suurfilm
Ja lõdu

Kino-teater
„ROYAL-VIO"
Wiru t. nr. 10.
Kõnetr. 24-70.
Täna ja ed
Buster K
elust. Nor
Putty ja
Peal

Sügise uu
haruldased ilusad mustri
lane crepe. **Kõrges ho**
Mrk. 390.— küünar, 2
willast kleidiriiet ja kõiksu
Nr. 13. So
Müük suurel ja wäikse

Praegu o
„Wab
„WABA MAA" maks
piltidega nädalleht „ES
LENDER. Tellimisi